

Brüssel, 24. november 2022
(OR. en)

15175/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0339(NLE)

ENER 625
ECOFIN 1225

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 14961/22

Komisjoni dok nr: 13690/22 + ADD 1

Teema: Ettepanek: NÕUKOGU MÄÄRUS, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ja usaldusväärsete hinna võrdlusaluste abil

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu määruse ettepaneku tekst, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, piiriülese gaasikaubanduse ja usaldusväärsete hinna võrdlusaluste abil, mille sisu suhtes saavutati kokkulepe 24. novembril 2022 toimunud energeetika nõukogu erakorralisel istungil. Lisas esitatud teksti vaatavad läbi õiguskeeleekspertid.

NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2022/...,

...,

**millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, piiriülese
gaasikaubanduse ja usaldusväärsete hinna võrdlusaluste abil**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 122 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

ning arvestades järgmist:

- (1) Venemaa Föderatsiooni provotseerimata ja põhjendamatu sõjaline agressioon Ukraina vastu ning Venemaalt liikmesriikidesse suunatud maagaasitarnete enneolematu vähenemine ohustavad liidu ja selle liikmesriikide varustuskindlust. Samal ajal on Venemaa Föderatsioon gaasitarneid relvana kasutades ja gaasivoogude tahtliku katkestamise kaudu turuga manipuleerides põhjustanud liidus energiahindade järsu tõusu, mis lisaks liidu majanduse ohustamisele kahjustab tõsiselt ka varustuskindlust.

- (2) See nõuab liidult jõulist ja koordineeritud reageerimist, et kaitsta oma kodanikke ja majandust ülemäära kõrgete ja manipuleeritud turuhindade eest ning tagada, et gaasivood jõuaksid ka gaasinappuse korral üle piiri kõigi gaasi vajavate tarbijateni. Selleks et vähendada sõltuvust Venemaa Föderatsiooni maagaasitarnetest ja alandada ülemääraseid hindu, on väga oluline paremini koordineerida gaasi ostmist välistarnijatelt.
- (3) Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 122 lõikele 1 võib nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal ja liikmesriikide vahelise solidaarsuse vaimus kehtestada majanduslikule olukorrale vastavad meetmed, eriti kui tekib suuri raskusi teatavate toodetega varustamisel, eelkõige energeetikasektoris. Selliste suurte raskuste hulka kuulub ka oht, et Venemaa peatab täielikult oma gaasitarneid, ja liidu majandust kahjustav äärmuslik energiahinna tõus.
- (4) Komisjon andis 18. mai 2022. aasta teatises kava „REPowerEU“ kohta teada kavatsusest luua koos liikmesriikidega ELi energiaplatvorm¹ gaasi, veeldatud maagaasi (edaspidi „LNG“) ja vesiniku ühisostudeks. See kiideti heaks 30. ja 31. mail 2022 toimunud Euroopa Ülemkogul. Komisjon tutvustas kava „REPowerEU“ raames ka ELi energiaalase välisstrateegiat,² milles selgitatakse, kuidas liit toetab üleilmset õiglast üleminekut puhtale energiale eesmärgiga tagada kestlik, kindel ning taskukohane energia muu hulgas liidu energiavarustuse mitmekesistamisega, pannes eelkõige rõhku olemasolevate või uute gaasitarbijatega peetavatele läbirääkimistele poliitiliste kohustuste üle, et suurendada gaasitarneid ja sellega asendada Venemaa gaasitarneid Euroopasse.

¹ COM(2022) 108 final.

² JOIN(2022) 23 final.

- (5) ELi energiaplatvorm võib etendada keskset rolli vastastikku kasulike partnerluste otsimisel, et suurendada varustuskindlust ja tagada kolmandatest riikidest ostetud gaasi puhul madalamad impordihinnad, kasutades täiel määral ära liidu kollektiivset mõjuvõimu. Selleks on oluline tõhustada rahvusvahelist suhtlust nii gaasitarnijate (torujuhtmegaas ja LNG) kui ka tulevaste saastevaba vesiniku tarnijatega. Liidu kollektiivse mõjuvõimu suurema tulemuslikkuse tagaks eelkõige ELi energiaplatvormi kaudu toimuv parem koordineerimine liikmesriikidega ja liikmesriikide vahel suhetes kolmandate riikidega.
- (6) Kuni oleme jätkuvalt olukorras, kus esineb tõsiseid raskusi varustuskindluse tagamisel, peaksid ühisostud andma liikmesriikide ettevõtjatele võrdsema juurdepääsu uutele või täiendavatele gaasiallikatele ning aitama tagada madalamad hinnad kui need, mida gaasi teenuseosutaja kaudu eraldi ostvad ettevõtjad muidu oleksid pidanud maksma, mis tuleb kasuks lõpptarbijatele.
- (7) Ühisostudega võib kaasnedä soodsama kohtlemise või toetuse lubamine taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside, näiteks biometaani ja vesiniku tarnimisele, kui neid on võimalik ohutult gaasisüsteemi sisestada, ning sellise gaasi tarnimisele, mis muidu oleks atmosfääri lastud või tõrvikpõletatud. Kui üheski asjaomases jurisdiktsioonis ei ole muud ametlikku nõuet, saavad käesoleva määruse kohaselt lepinguid sõlmivad ettevõtjad kasutada Euroopa Liitu suunduva tarneahela metaaniheite mõõtmisel, kontrollimisel ja asjaomaste aruannete koostamisel ÜRO nafta- ja gaasisektori metaaniheite vähendamise partnerluse (OGMP 2.0) standardit.

- (8) Käesoleva määruse kohaselt välja töötatud uus mehhanism peaks koosnema kahest etapist. Esimeses etapis koondaksid liidus asutatud maagaasiettevõtjad või gaasi tarbivad ettevõtjad komisjoniga lepingu sõlminud teenuseosutaja vahendusel oma gaasinõudluse. See võimaldaks gaasitarnijatel teha suurtel koondmahtudel põhinevaid pakkumisi, selle asemel, et teha arvukalt väiksemaid pakkumisi üksikostjatele. Teises etapis võivad liidus asutatud maagaasiettevõtjad või gaasi tarbivad ettevõtjad eraldi või teiste ostjatega koordineeritult sõlmida gaasiosulepinguid maagaasitarnijate või -tootjatega, kes suudavad rahuldada koondatud nõudluse.
- (9) Kuna oleme jätkuvalt olukorras, kus esineb tõsiseid raskusi varustuskindluse tagamisel, peaksid nõudluse koondamine ja ühisostud andma liikmesriikide ettevõtjatele võrdsema juurdepääsu uutele või täiendavatele gaasiallikatele ning aitama tagada madalamad hinnad kui need, mida gaasi teenuseosutaja kaudu ostvad ettevõtjad muidu oleksid pidanud maksma, mis tuleb kasuks lõpptarbijatele. Esimene viide gaasi väga piiratud ühisostu võimalusele tasakaalustamise eesmärgil on juba tehtud komisjoni ettepanekus võtta vastu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta³. Ettepanek pärineb aga ajast, mil Venemaa Föderatsioon ei olnud veel alustanud sõjalist agressiooni Ukraina vastu; lisaks käsitleti ettepanekus ainult ülekandesüsteemi haldurite väga konkreetseid vajadusi tasakaalustamisenergia järele ja see ei sisaldanud üksikasjalikku kontseptsiooni. Kuna koordineeritud gaasiosude jaoks vajalike struktuuride puudumine vajab kiiret ja palju ulatuslikumat lahendust, on asjakohane pakkuda välja ajutine kiirlahendus.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud), artikkel 64 (COM(2021) 804 final).

- (10) Seega võiksid ühisostud suurendada liidu solidaarsust gaasi ostmisel ja jaotamisel. Solidaarsuse põhimõttest lähtuvalt peaks gaasi ühisostmine toetama eelkõige neid ettevõtjaid, kes varem ostsid gaasi ainult või peamiselt Venemaa tarnijatelt, sest nõudluse koondamine ja ühisostud aitaksid neil hankida varusid teistelt maagaasitarnijatelt või -pakkujatelt soodustingimustel.
- (11) Nõudluse koondamine ja ühisostud peaksid aitama täita gaasihoidlaid praeguses hädaolukorras, juhul kui enamik Euroopa gaasihoidlate varudest peaks eelseisva talve lõpuks olema ammendunud. Lisaks peaks see aitama osta gaasi varasemast koordineeritumal viisil, lähtuvalt solidaarsuse põhimõttest.
- (12) Seetõttu on olemas tungiv vajadus kehtestada kiiresti ja ajutiselt ühisostude tegemine. See võimaldaks kiiresti kindlaks määrata teenuseosutaja, kes alustaks nõudluse koondamist. Komisjoniga lepingu sõlminud teenuseosutajal oleks vaid mõni põhifunktsioon ja tema korraldatud protsess sisaldaks vaid nõudluse koondamises osalemisega seotud kohustuslikke elemente ning ei hõlmaks veel lepingutingimuste kohustuslikku koordineerimist ega kohustust esitada siduvaid pakkumisi gaasi ostmiseks teenuseosutaja kaudu.

- (13) Maagaasiettevõtjatele või gaasi tarbivatele ettevõtjatele ei tohiks panna kohustust osta gaasi teenuseosutaja kaudu, sõlmides gaasitarnelepingud või vastastikuse mõistmise memorandumid gaasitarbijate või -tootjatega, kes suudavad koondatud nõudluse rahuldada. Maagaasiettevõtjaid või gaasi tarbivaid ettevõtjaid kutsutakse siiski tungivalt üles tutvuma koostöövormidega, mis on kooskõlas konkurentsioigusega, ning kasutama teenuseosutajat, et saada ühisostudest täit kasu. Seetõttu võiks teenuseosutaja ja osalevate ettevõtjate vahel välja töötada mehhanismi, milles määratakse kindlaks peamised tingimused, mille alusel ühisostus osalevad ettevõtjad võtavad kohustuse osta koondatud nõudlusele vastavat gaasi.
- (14) On oluline, et komisjon ja liikmesriigid omaksid kõigist ELis kavandatud ja sõlmitud gaasitarnelepingutest selget ülevaadet, et hinnata varustuskindluse ja energiasolidaarsuse eesmärkide täitmist. Seepärast peaksid ettevõtjad või liikmesriikide asutused teavitama komisjoni ja liikmesriike, kus need ettevõtjad on asutatud, kavandatud gaasiosudest, mis on suuremad kui 5 TWh aastas. See peaks kehtima eelkõige uute või uuendatud lepingute põhiteabe kohta. Komisjonil peaks olema lubatud anda soovitusi asjaomaste liikmesriikide maagaasiettevõtjatele või asutustele, eelkõige juhul, kui täiendav koordineerimine võiks parandada ühisostude toimimist või kui gaasi ostmiseks pakkumismenetluse algatamine või kavandatud gaasiosud võivad avaldada negatiivset mõju varustuskindlusele, siseturule või energiasolidaarsusele. Soovituse esitamine ei tohiks samal ajal takistada asjaomaste liikmesriikide maagaasiettevõtjatel või ametiasutustel läbirääkimisi jätkamast.

- (15) Liikmesriigid peaksid aitama komisjonil hinnata, kas asjaomased gaasiosstud suurendavad liidu varustuskindlust ja on kooskõlas energiasolidaarsuse põhimõttega. Seetõttu tuleks selle hindamise koordineerimise hõlbustamiseks luua ajutine juhtnõukogu, mis koosneb liikmesriikide ja komisjoni esindajatest.
- (16) Ühisostude eesmärgil korraldatavat nõudluse koondamise protsessi peaks läbi viima sobiv teenuseosutaja. Seepärast peaks komisjon sõlmima määruse 2018/1046⁴ kohase hankemenetluse kaudu lepingu sellise teenuseosutajaga, kes suudab välja töötada asjakohase IT-vahendi ja korraldada nõudluse koondamise protsessi. Ühisostus osalejatelt võiks tegevuskulude kandmiseks koguda tasusid.
- (16a) Nõudlust koondavate ettevõtjate vahel pakkumisele juurdepääsuõiguste jaotamisel peaks teenuseosutaja kohaldama meetodeid, mis ei diskrimineeriks nõudluse koondamise väiksemaid ja suuremaid osalejaid ning peaksid olema õiglased, olenemata üksikute ettevõtjate taotletud gaasikogustest. Näiteks peaks teenuseosutaja andma juurdepääsuõigused proportsionaalselt gaasikogustega, mida üksikud ettevõtjad on deklareerinud ostma konkreetse tarneaja ja -koha jaoks. See võib olla asjakohane juhul, kui pakkumine ei kata piisavalt nõudlust liidu turul.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1–222).

- (17) Nõudluse koondamine ja maagaasi ostmine on keerukad protsessid, milles tuleb arvesse võtta eri elemente, mis hõlmavad lisaks hindadele ka tarnete mahtu, tarnekohti ja muid näitajaid. Seetõttu peaks valitud teenuseosutajal olema asjakohane kogemus maagaasi või sellega seotud teenuste ostude haldamisel ja koondamisel liidu tasandil. Nõudluse koondamine ja maagaasi ostmine on samuti tähtsal kohal liidus gaasivarustuskindluse tagamisel ja energiasolidaarsuse põhimõtte kaitsmisel.
- (17a) Kui teave tehakse nõudluse koondamise eesmärgil kättesaadavaks komisjonile, juhtnõukogu liikmetele või nõudluse koondamise IT-vahendit loovale või haldavale teenuseosutajale, on äärmiselt oluline tagada tundliku äriteabe kaitse. Seepärast peaks komisjon rakendama tõhusaid vahendeid, et kaitsta kõnealust teavet volitamata juurdepääsu ja küberriskide vastu. Kõiki isikuandmeid, mida võidakse töödelda nõudluse koondamise ja ühisostude raames, tuleks töödelda kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1725*.
- (18) Ühisoste võiks korraldada eri kujul. Selleks võiks kasutada pakkumismenetlust või enampakkumist, mille korraldab teenusepakkuja, kes IT-vahendi abil koondab maagaasiettevõtjate ja gaasi tarbivate ettevõtjate nõudluse ja võimaluse korral sobitab seda maagaasitarnijate või -tootjate pakkumistega.

- (19) Üks nõuete koondamise ja ühisostude korraldamise eesmärke on vähendada tarbetu hinnatõusu ohtu, mis võib tekkida siis, kui mitu ettevõtjat teevad pakkumisi ühe sama gaasikoguse kohta. See, kas kõik ühisostudega kaasnevad eelised jõuavad ka lõpptarbijani, sõltub lõppkokkuvõttes ettevõtjate endi otsustest. Suurettevõtjad peaksid seda arvesse võtma ka siis, kui neil on võimalik gaasi müüa kõrgema hinnaga. Ettevõtjad, kes saavad ühisostus osaledes madalamatest gaasihindadest kasu, peaksid selle kasu üle kandma tarbijatele. Madalamate hindade edasikandumine oleks ühisostude edukuse oluline näitaja, sest see on tarbijate jaoks väga tähtis.
- (19a) Nõudluse koondamises ja ühisostudes peaksid saama osaleda liidus asutatud maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad. Ühisostudest võivad eelkõige kasu saada ka tööstustarbijad, kes tarbivad oma tootmisprotsessides intensiivselt gaasi, näiteks väetise-, terase-, keraamika- ja klaasitootjad, võimaldades neil koondada oma nõudlust, sõlmida lepinguid gaasi ja LNG-lastide kohta ning struktureerida tarneid vastavalt oma konkreetsetele vajadustele. Ühisostu korraldamise protsessil peaksid olema läbipaistvad eeskirjad selle kohta, kuidas sellega ühineda ja tagada selle avatus.
- (19b) Liidu väljakuulutatud poliitiline eesmärk on nõudluse koondamise ja ühisostmise avamine ka Lääne-Balkani ja kolme assotsieerunud idapartneri jaoks. Seepärast tuleks energiaühenduse osalisriikides asutatud ettevõtjatel lubada osaleda käesoleva määrusega kehtestatud nõudluse koondamises ja ühisostudes, tingimusel et kehtestatud on vajalik kord.

- (20) On vaja vähendada liidu sõltuvust gaasist, mida tarnitakse Venemaa Föderatsioonist. Seetõttu tuleks ühisostudest ja nende korraldamisest kõrvale jätta ettevõtjad, kes on Venemaa Föderatsiooni või mõne Venemaa füüsilise või juriidilise isiku kontrolli all, või ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel liidu piiravaid meetmeid, ning ettevõtjad, kes on sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse omandis või kontrolli all, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid piiravaid meetmeid.
- (21) Selleks et vältida olukorda, kus Venemaa Föderatsioonis asutatud Venemaa füüsiliste või juriidiliste isikute või ettevõtjate kontrollitavate ettevõtjate või muude asutuste osalemine nõudluse koondamises ja ühisostudes ohustaks Venemaa Föderatsioonist tarnitavast gaasist mitmekesistamise eesmärki, tuleks kõnealuste üksuste osalemine samuti välistada.

- (21a) Lisaks ei tohiks ühisostudeks kasutada Venemaa Föderatsioonist pärit maagaasi. Sel eesmärgil tuleks ühisostudest jätta välja maagaas, mis siseneb liikmesriikidesse või energiaühenduse osalisriikidesse konkreetsete sisenemiskohtade kaudu, sest tõenäoliselt siseneb nende sisenemiskohtade kaudu liikmesriikidesse või energiaühenduse osalisriikidesse Venemaa Föderatsioonist pärinev maagaas.
- (22) Gaasi ühisostus osalejad võivad vajada finantstagatise, kui mõni ettevõtja ei suuda lepingujärgset lõppsummat tasuda. Liikmesriigid või muud sidusrühmad võivad anda ühisostus osalejatele rahalist toetust, sealhulgas tagatise. Rahalist toetust andes tuleks järgida liidu riigiabi eeskirju, sealhulgas vajaduse korral ajutist kriisiabiraamistikku.
- (23) Gaasihoidlate täitmine on liidu varustuskindluse tagamiseks hädavajalik. Venemaa Föderatsiooni maagaasitarnete vähenemise tõttu võib liikmesriikidel olla raske täita gaasihoidlad, et tagada gaasivarustuskindlus 2023.–2024. aasta talveks nii, nagu on ette nähtud määrusega (EL) 2022/1032⁵. Võimalus osaleda teenuseosutaja pakutavas nõudluse koondamises võib aidata liikmesriikidel seda probleemi vähendada. Konkurentsioiguse piires võiks see eelkõige aidata hoidlaid koordineeritult täita ja hallata, pidades silmas järgmist täitmishooaega, ning vältida ülemäära järske hinnatõuse, mille üheks põhjuseks on puudulik koordineerimine gaasihoidlate täitmisel.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2022. aasta määrus (EL) 2022/1032, millega muudetakse määruseid (EL) 2017/1938 ja (EÜ) nr 715/2009 seoses gaasi hoiustamisega (ELT L 173, 30.6.2022, lk 17).

- (24) Suurendamiseks ühisostude rolli gaasihoidlate täitmisel kooskõlas määruses (EL) 2022/1032 sätestatud vahe-eesmärkidega, peaksid liikmesriigid võtma asjakohaseid meetmeid, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvad maagaasiettevõtjad kasutaksid täituvuse sihttaseme saavutamise ühe võimaliku vahendina teenuseosutaja korraldatud protsessi.
- (25) Määruse (EL) 2022/1032 kohaselt peavad liikmesriigid täitma oma hoidlad 2023. aasta novembriks 90 % ulatuses. See eesmärk on 2022. aasta novembriks kehtestatud täituvuse sihttasemest (80 %) suurem. Ühisostud võiksid aidata liikmesriikidel seda uut eesmärki saavutada. Seda tehes peaksid liikmesriigid nõudma, et kodumaised ettevõtjad kasutaksid teenuseosutajat piisavalt suure gaasinõudluse koondamiseks, mis vähendaks ohtu, et hoidlaid ei suudeta täita. Liikmesriigid peaksid nõudma, et nende ettevõtjad lisaksid nõudluse koondamise protsessi mahud, mis moodustavad nende hoidlatele järgmiseks aastaks kehtestatud täituvuse sihttasemest vähemalt 15 %, mis on kõigi ELi liikmesriikide peale kokku ligikaudu 13,5 miljardit kuupmeetrit. Liikmesriigid, kelle territooriumil puudub maa-aluse ladustamise võimalus, peaksid osalema nõudluse koondamise protsessis gaasikogusega, mis on samaväärne 15 protsendiga nende määruse (EL) 2017/1938 artikli 6c kohasest koormuse jagamise kohustusest.
- (25a) Nõudluse koondamise ja ühisostudega ei nähta ette gaasihoidlate, sealhulgas strateegiliste gaasihoidlate haldamist ning need ei piira määruse (EL) 2022/1032 ja määruse (EL) 2017/1938 kohaldamist.

- (26) Selleks et ühisostmist tulemuslikult kasutada ja sõlmida gaasilepinguid teenuseosutajale pakkumise esitanud tarnijatega, peaks ettevõtjatel olema võimalik liidu õiguse piires kooskõlastada selliseid ostutingimusi nagu tarnete maht, gaasi hind ning tarnekohad ja -ajad. Gaasiosukonsortsiumis osalevad maagaasiettevõtjad peaksid siiski tagama, et otse või kaudselt vahetatav teave piirdub sellega, mis on rangelt vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks, nagu on ette nähtud ELi toimimise lepingu artiklis 101. Lisaks tuleks käesoleva määruse kohaste läbipaistvust ja juhtimist käsitlevate sätetega tagada, et ostukonsortsiumi lepingud ei ohusta varustuskindlust ega energiasolidaarsust, eelkõige juhul, kui ostuprotsessis osalevad otseselt või kaudselt liikmesriigid.
- (27) Moodustada võib mitu gaasiosukonsortsiumi, kuid kõige tõhusam oleks luua üksainus gaasiosukonsortsium, kuhu kuuluks võimalikult palju ettevõtjaid, kes on koondanud oma nõudluse teenuseosutaja kaudu, ja mis oleks kavandatud kooskõlas liidu konkurentsioiguse sätetega. Lisaks peaks jõudude ühendamise üheks gaasiosukonsortsiumiks tugevdama liidu läbirääkimispositsiooni turul ja tegema võimalikuks soodsad tingimused, mida väiksemate liidu ettevõtjate või killustatud tegevusega vaevalt oleks võimalik saavutada.

- (28) Käesoleva määruse kohaste gaasiostukonsortsiumide loomine ja rakendamine peaks toimuma kooskõlas liidu konkurentsieeskirjadega, mille kohaldamisel võetakse arvesse praegust erandlikku turuolukorda. Komisjoni sõnul on ta valmis ettevõtjaid sellise gaasiostukonsortsiumi kavandamisel toetama ja tegema vastavalt määruse 1/2003 artiklile 10 otsuse, et ELi toimimise lepingu artikleid 101 ja 102 ei kohaldata, tingimusel et lisatakse asjaomased kaitsemeetmed ja et neid ka järgitakse. Lisaks on komisjon teatanud oma valmisolekust anda mitteametlikke suuniseid, kui mõnes muus konsortsiumis osalevatel ettevõtjatel tekib küsimusi seoses nendevahelise ühisostukokkuleppe ühe või mitme elemendi hindamisega liidu konkurentsieeskirjade alusel.
- (30) Vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele ei lähe nõudluse koondamise ja ühisostmisega seotud meetmed kaugemale sellest, mis on vajalik nende eesmärgi saavutamiseks, kuna neid rakendatakse vabatahtlikkuse alusel, välja arvatud piiratud erand, mis hõlmab kohustuslikku osalemist nõudluse koondamises gaasihoidlate täitmise eesmärgil, ning eraettevõtjad jäävad asjaomase ühisostu raames sõlmitud gaasitarnelepingute osalisteks.

(31) Liidu LNG terminalide vastuvõtuvõime ja hoidlate kasutamise optimeerimiseks on vaja tõhusamat läbipaistvuskorda ning organiseeritud turgu, mis sarnanevad juba torujuhtmegaasi transportimiseks looduga ja mis hõlbustaksid järelkauplemist gaasihoidlate hoiustamisvõimsuse ja LNG rajatiste võimsusega. See on eriti oluline, arvestades hädaolukorda ja muutusi gaasivoogudes, st Venemaa Föderatsiooni torujuhtmegaasi asendamist LNG-ga. Asjakohased sätted sisalduvad komisjoni poolt vesiniku- ja gaasituru CO₂ heite vähendamise paketti⁶ kuuluva gaasimääruse läbivaatamise kohta esitatud ettepanekus. Nende sätete võimalikult kiire rakendamine kriisile reageerimise raames on äärmiselt oluline, et tagada nõuetekohane läbipaistvus ning suurem tõhusus LNG terminalide ja gaasihoidlate kasutamisel. Üleeuroopalise läbipaistvusplatvormi puhul peaks liikmesriikidel olema võimalik kasutada olemasolevaid liidu läbipaistvusplatvorme LNG terminalide ja gaasihoidlate jaoks, et tagada käesoleva määruse kiire rakendamine. Järelturul müüdava võimsuse reserveerimisplatvormi puhul peaksid LNG terminalid ja hoidlakäitajad saama kasutada oma olemasolevaid platvorme, täiendades neid vajalike funktsioonidega.

⁶ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja maagaasi ning vesiniku siseturgude ühiseeskirju (COM(2021) 803 (final)); ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud) (COM(2021) 804 (final)).

- (32) Gaasitranspordivõimsuse pikaajaliste reserveeringute puhul nähakse praegustes ülekoormusega tegelemise eeskirjades ette menetlused põhimõttel „kasuta või kaota“. Samas on tegemist pikaajaliste menetlustega, kuna mõju hakkab avalduma alles kuue kuu möödudes, ning nende puhul peavad riikide reguleerivad asutused järgima rangeid haldusmenetlusi. Seetõttu tuleks neid eeskirju karmistada ja lihtsustada, et anda gaasisüsteemi halduritele vahendid kiireks reageerimiseks gaasivoo muutustele ja võimaliku ülekoormusega seotud probleemide lahendamiseks. Eelkõige võiksid uued eeskirjad kiirendada selliste pikaajaliste võimsuste turustamist, mis muidu jääksid kasutamata, pannes seeläbi torujuhtmed tõhusamalt tööle.
- (33) Ülekandesüsteemi haldurid peaksid analüüsima kättesaadavat teavet selle kohta, kuidas kasutajad ülekandevõrku kasutavad, ja tegema kindlaks, kas esineb lepingulise kindla võimsuse alakasutamist. Sellist alakasutamist tuleks määratleda kui olukorda, kus võrgu kasutaja kasutas või pakkus viimase 30 päeva jooksul turul keskmiselt vähem kui 80 % reserveeritud kindlast võimsusest. Alakasutamise korral peaks ülekandesüsteemi haldur avaldama järgmise kuu enampakkumise jaoks andmed kasutatava võimsuse kohta ja seejärel kõnealuse võimsuse enampakkumisel maha müüma. Teise võimalusena peaks riikide reguleerivatel asutustel olema võimalik otsustada kasutada selle asemel kindla järgmise päeva „kasuta või kaota“ mehhanismi. Viimasel juhul tuleks mehhanismi kohaldada kõigi ühenduspunktide suhtes, olenemata sellest, kas need on ülekoormatud või mitte.

- (33a) Ettevõtjad, kes ostavad gaasi või pakuvad gaasi tarnimist eelnevalt kindlaks määratud sihtkohtadesse ühisostude teel, peaksid tagama transpordivõimsuse gaasi tarnepunktide sihtkohta. Kohaldatavate siseturu eeskirjad, sealhulgas gaasivõrgueeskirjade eesmärk on aidata tagada transpordivõimsust. Riiklikud reguleerivad asutused, ülekandesüsteemi haldurid, LNG rajatiste ja gaasihoidlate käitajad ning reserveerimisplatvormid peaksid uurima võimalusi, kuidas parandada taristu kasutamist taskukohasel viisil, uurides võimalust töötada välja uusi transpordivõimsustooteid, mis ühendavad ELi-siseseid ühenduspunkte, LNG rajatise ja gaasihoidlaid, järgides samal ajal kohaldatavaid siseturu eeskirju, eelkõige komisjoni määrust (EL) 2017/459.
- (33b) Kuigi erakorralised kriisilolud toovad kaasa Euroopa gaasivõrkude voogude muutumise, mille tulemuseks on teatavates liidu ühenduspunktides erakordselt kõrged ülekoormustasud, on dialoogis mõjutatud liikmesriikide asjaomaste reguleerivate asutustega võimalik leida kehtivate normide alusel mõningane paindlikkus, vajaduse korral komisjoni kaasabil.
- (34) Venemaa Föderatsiooni sissetung Ukrainasse on põhjustanud Euroopa maagaasiturgudel suurt ebakindlust ja häireid. Seetõttu on maagaasiturgudel viimastel kuudel kajastunud ebakindlus tarnete suhtes ning sellest mõjutatud turuootused on toonud kaasa ülikõrged ja volatiilsed maagaasihinnad. See omakorda on avaldanud turuosalistele lisasurvet ja kahjustanud liidu energiaturgude sujuvat toimimist.

- (35) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/65/EL⁷ on sätestatud eeskirjad, millega tagatakse selliste kauplemiskohtade nõuetekohane toimimine, kus muu hulgas kaubeldakse energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega. Vastavalt kõnealuse direktiivi sätetele peavad liikmesriigid nõudma, et reguleeritud turul oleksid kehtestatud mehhanismid, millega tagatakse finantsturgude õiglane ja nõuetekohane toimimine. Kõnealuste mehhanismide eesmärk aga ei ole piirata päevasiseseid hinnamuutusi ning need ei ole suutnud ära hoida gaasi- ja elektrituletisinstrumentide turgudel täheldatud erakordset volatiilsust.
- (36) Võttes arvesse probleeme, millega turuosalised energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega tegelevates kauplemiskohtades silmitsi seisavad, ja kiireloomulist vajadust tagada, et energia tuletisinstrumentide turud täidaksid jätkuvalt oma rolli reaalmajanduse riskimaandusvajaduste rahuldamisel, on asjakohane nõuda, et kauplemiskohad, kus kaubeldakse energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega, kehtestaksid ajutised päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismid, mis aitaksid liigsetele hinnamuutustele tõhusamalt reageerida. Selleks et tagada kõnealuse mehhanismi kohaldamine kõige asjakohasemate lepingute suhtes, tuleks päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi kohaldada energiaga seotud kuni 12-kuulise tähtajaga tuletisinstrumentide suhtes.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ja millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349).

- (37) Kauplemiskohad, kus pakutakse energiaga seotud kaubatuletisinstrumente, lubavad sageli osaleda eri energiaettevõtetele kõigist liikmesriikidest. Sellised energiaettevõtted sõltuvad suurel määral tuletisinstrumentidest, millega sellistes kauplemiskohtades kaubeldakse, et tagada elutähtsad gaasi- ja elektritarned liidu eri paigus. Liigsed hinnamuutused energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega tegelevates kauplemiskohtades avaldavad seega mõju kogu liidu energiaettevõtete tegevusele ja mõjutavad lõppkokkuvõttes negatiivselt ka lõpptarbijaid. Seepärast tuleks liikmesriikidevahelise solidaarsuse vaimus koordineerida päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanismi kasutuselevõttu ja kohaldamist, mis võimaldaks kõikidel energiavarustuskindluse seisukohast olulistel ettevõtjatel igas liikmesriigis saada kasu kaitsemeetmetest, millega välditaks suuri hinnamuutusi, mis kahjustavad nende äritegevuse jätkamist ja selle kaudu ka lõpptarbijaid.
- (38) Päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanism peaks tagama, et hinnad kauplemispäeva jooksul liigselt ei kõiguks. Mehhanism peaks põhinema turuhinnal, mida vaadeldakse korrapärase ajavahemike järel. Võttes arvesse energiaturu tuletisinstrumentide suurt mitmekesisust ja selliste instrumentidega seotud kauplemiskohtade iseärasusi, tuleks päevasise volatiilsuse juhtimise mehhanisme kohandada vastavalt nende instrumentide ja turgude eripärale. Seepärast peaksid kauplemiskohad kehtestama hinnapiirid, võttes arvesse iga asjakohase energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti eripära, sellise tuletisinstrumenti turu likviidsusprofili ja sellise tuletisinstrumenti volatiilsusprofili.
- (38a) Kauplemispäeva esimese võrdlushinna kindlaksmääramiseks kasutatava avamishinna määramisel peaks kauplemiskoht tuginema meetodile, mida ta tavaliselt kohaldab, et määrata kindlaks hind, millega konkreetne energiaga seotud kaubatuletisinstrument kauplemispäeva alguses kõigepealt kaupleb. Avamishinna kindlaksmääramisel pärast kauplemispäeval tekkida võivad kauplemiskatkestust peaks kauplemiskoht kohaldama meetodikat, mida ta peab kõige asjakohasemaks, et tagada nõuetekohase kauplemise jätkumine.

- (39) Kauplemiskohad peaksid saama rakendada päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi kas integreerides selle oma olemasolevatesse direktiivi 2014/65/EL kohaselt juba loodud kauplemispiirangutesse või nende lisamehhanismina.
- (40) Tagamaks, et kauplemiskoha kasutatav päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism toimib läbipaistvalt, peaks kauplemiskoht põhjendamatu viivitusega avalikustama selle üldiste omaduste kirjelduse alati kui ta kohaldab mõnda muudatust. Õiglase ja nõuetekohase kauplemise tagamiseks ei tohiks kauplemiskohtadelt siiski nõuda kasutatava mehhanismi kõigi tehniliste parameetrite avaldamist.
- (41) Kui Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (edaspidi „ESMA“) kogutud teabe põhjal, mis käsitleb volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamist liidus asuvate energiaga seotud kaubatuletisinstrumentide kauplemiskohtade poolt, ilmneb et mehhanismi rakendamist on vaja täiendavalt ühtlustada, et tagada hindade ülemäärase volatiilsuse tõhusam juhtimine kogu liidus, peaks komisjonil olema võimalik määrata kindlaks päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamise ühtsed tingimused, näiteks hinnapiiride uuendamise sageduse või meetmed, mida tuleb võtta juhul, kui kauplemine liigub väljapoole neid hinnapiire. Komisjonil peaks olema võimalik võtta arvesse iga energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti eripära, sellise tuletisinstrumenti turu likviidsusprofiili ja sellise tuletisinstrumenti volatiilsusprofiili.

- (42) Selleks et anda kauplemiskohtadele piisavalt aega käesolevas määruses kirjeldatud päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi nõuetekohaseks rakendamiseks, tuleks kauplemiskohtadele anda päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi loomiseks aega 31. jaanuarini 2023. Tagamaks, et kauplemiskohad suudavad isegi enne selle mehhanismi loomist hindade liigse kõikumisega kiiresti toime tulla, peaks neil olema esialgne mehhanism, mis võimaldab üldjoontes saavutada sama eesmärgi nagu päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism.
- (43) Kõnealuse meetmega kauplemiskohtadele ja kauplejatele kehtestatavad kohustused ja piirangud ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalikud, et võimaldada energiaettevõtjatel jätkata osalemist gaasi- ja elektriturgudel ning täita oma riskimaandusvajadusi, aidates seeläbi tagada lõpptarbijate energiavarustuskindluse.
- (44) Selleks et tagada päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi tõhus kohaldamine, peaksid pädevad asutused tegema järelevalvet selle üle, kuidas kauplemiskohad mehhanismi rakendavad, ja esitada korrapäraselt ESMAle sellise rakendamise kohta aruande. Kindlustamaks, et päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendatakse järjepidevalt, peaksid pädevad asutused tagama, et erinevused selles, kuidas kauplemiskohad mehhanismi rakendavad, on nõuetekohaselt põhjendatud.
- (45) Selleks et tegeleda võimalike liikmesriikidevaheliste erinevustega päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi kohaldamises ning tuginedes pädevate asutuste esitatud aruannetele, peaks ESMA koordineerima liikmesriikide pädevate asutuste tegevust ja dokumenteerima kõik täheldatud erinevused selles, kuidas kauplemiskohad päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi liidu eri jurisdiktsioonides kohaldavad.

- (46) Võttes arvesse Venemaa Föderatsiooni maagaasitarnete enneolematut vähenemist ja jätkuvat ootamatute tarnehäirete ohtu, seisab liit silmitsi kiireloomulise vajadusega oma gaasivarustust mitmekesistada. Euroopa LNG-turg on aga alles tekkimas ja sellel turul valitsevate hindade korrektsust on raske hinnata. Selleks et saada täpne, objektiivne ja usaldusväärne hinnang liitu suunduvate LNG-tarnete hinna kohta, peaks Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet (edaspidi „ACER“) koguma kõiki LNG-turu andmeid, mis on vajalikud, et määrata LNG päevane hinnanguline hind.
- (47) Hinnangulise hinna määramine peaks põhinema kõigil tehingutel, mis on seotud LNG-tarnetega liitu. ACERil peaks olema õigus koguda kõnealuseid turuandmeid kõigilt osalistelt, kes tegelevad LNG-tarnetega liitu. Kõik sellised osalised peaksid olema kohustatud esitama ACERile kõik LNG-turu andmed nii reaaliajalähedaselt kui tehnoloogiliselt võimalik kas pärast tehingu sõlmimist või tehingu tegemiseks ostu- või müügipakkumise esitamist. ACERi tehtav hinnangulise hinna määramine peaks hõlmama kõige täielikumad andmekogumit ELi suunduvate LNG-tarnete kohta, sealhulgas tehingute hindu ning alates 31. märtsist 2023 ostu- ja müügihindu. Avaldades iga päev selle objektiivse hinnangulise hinna ja selle kindlakstehtud erinevuse võrreldus turu muude võrdlushindadega LNG võrdlusalusel näol, sillutatakse teed selle hinna vabatahtlikule kasutuselevõtule võrdlushinnana turuosaliste lepingutes ja tehingutes. Kui LNG hinnanguline hind ja LNG võrdlusalus on kasutusele võetud, võiksid neist saada ka selliste tuletislepingute viitemäärad, mida kasutatakse LNG hinna või LNG hinna ja muude gaasihindade vahega seotud riskide maandamiseks. Võttes arvesse meetme kiireloomulisust, tuleks LNG hinnanguline hind esimest korda avaldada hiljemalt kaks nädalat pärast käesoleva määruse jõustumist.

- (48) Praegused volitused, mis on ACERile antud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1227/2011⁸ ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 1348/2014, millega rakendatakse määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 8 lõikeid 2 ja 6 (edaspidi „energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrused“),⁹ ei ole piisavad, et luua täielik ja terviklik andmekogum, mis hõlmaks kõiki LNG-tarneid liitu. Selline terviklik ja täielik andmekogum igapäevaseks hinnangulise hinna määramiseks on aga vajalik selleks, et liit saaks solidaarsuse vaimus juhtida LNG rahvusvahelise impordiga seotud hankepoliitikat, eelkõige praeguses kriisiolukorras. Asjakohased andmed ja teave LNG-lepingute kohta on vajalikud ka selleks, et saaks jälgida hindade arengut, teha andmekvaliteedikontrolle ja tagada kvaliteet. See ajutine vahend peaks võimaldama ACERil koguda kõiki turuandmeid, mida on vaja, et koostada põhjalik ja representatiivne hinnang liitu suunduvate LNG-tarnete hinna kohta.
- (49) Kuigi LNG päevase hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse alaline kasutuselevõtt tuleks hilisemas etapis lisada energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määruste õigusraamistiku põhjalikumasse läbivaatamisse, nõuab jätkuv kriisiolukord kiiret tegutsemist juba praegu, et ajutiselt lahendada praegune tõsiste tarneraskustega olukord ja tegeleda liitu suunduvate LNG-tarnete täpse hinnastamise küsimusega, kuni kõnealuse õigusraamistiku muudatused saab vastu võtta seadusandliku tavamenetluse kohaselt.
- (50) Selleks et kohe suurendada hindade läbipaistvust ja planeerimiskindlust LNG imporditurul, tuleks kindlaks määrata, et asjaomane andmekogum peaks sisaldama nii teavet lõpuleviidud LNG-tehingute hinna ja koguse kohta ning ELi suunduvate LNG-tarnetega seotud ostu- ja müügipakkumiste hindade ja koguste kohta kui ka hinnavalemit pikaajalises lepingus, millest hind tuletatakse, kui see on asjakohane.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrus (EL) nr 1227/2011 energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta. EMPs kohaldatav tekst (ELT L 326, 8.12.2011, lk 1).

⁹ Komisjoni 17. detsembri 2014. aasta rakendusmäärus (EL) nr 1348/2014, milles käsitletakse andmete esitamist ja millega rakendatakse energia hulgimüügituru terviklikkust ja läbipaistvust käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 8 lõikeid 2 ja 6 (ELT L 363, 18.12.2014, lk 121).

- (51) Kõik turuosalised, kelle suhtes kehtib aruandekohustus, tuleks määratleda kui turuosalised, kes osalevad liitu tarnimiseks mõeldud LNG-lasti ostus või müügis. Nende LNG-turu osaliste suhtes tuleks kohaldada energia hulgemüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määruste kohaselt turuosaliste suhtes kehtivaid kohustusi ja keelde.
- (52) ACERil peaks koostöös komisjoniga olema laialdased volitused täpsustada nende turuandmete kvaliteeti ja sisu, mida ta kogub, et määrata liitu suunduvate LNG-tarnete päevane hinnanguline hind. Samuti peaks tal olema ulatuslik kaalutusõigus oma eelistatud edastusprotokollide valikul. Selleks et esitatavate turuandmete kvaliteet oleks võimalikult kõrge, peaks ACERil olema õigus täpsustada talle esitatavate turuandmete kõiki parameetreid. Sellised parameetrid peaksid muu hulgas hõlmama võrdlusühikuid, mida kasutatakse hinnaandmete esitamisel, võrdlusühikuid, mida kasutatakse koguseandmete esitamisel, tehingute tähtaegu või tehingueelsete ostu- ja müügipakkumiste andmeid ning edastamisprotokolle, mida kasutatakse nõutud andmete edastamiseks ACERile.
- (53) ACER peaks samuti kehtestama meetodika, mida ta kasutab LNG päevase hinnangulise hinna ja LNG võrdlusalususe määramiseks, samuti selle meetodika korrapärase läbivaatamise protsessi.
- (54) Käesoleva määruse alusel avaldatav hinnanguline hind peaks tagama liikmesriikidele ja teistele turuosalistele suurema läbipaistvuse seoses valitseva hinnaga LNG Euroopasse importimisel. Hindade suurem läbipaistvus peaks omakorda võimaldama liikmesriikidel ja liidus asuvatel eraõiguslikel üksustel tegutseda teadlikumalt ja koordineeritumalt LNG ostmisel üleilmsetelt turgudelt, eelkõige kui nad kasutavad teenuseosutajat. Parem koordineerimine LNG ostmisel peaks võimaldama liikmesriikidel vältida üksteise ülepakkumist või ostuhindu, mis ei ole kooskõlas valitseva turuhinnaga. Seepärast on käesoleva määruse alusel avaldatavad hinnangulised hinnad ja võrdlusalusused väga olulised, et suurendada liikmesriikidevahelist solidaarsust LNG piiratud varude hankimisel.

- (55) Turuosaliste kohustus esitada ACERile teavet LNG-tehingute kohta on vajalik ja proportsionaalne, et saavutada eesmärk võimaldada ACERil määrata kindlaks LNG võrdlusalus, eelkõige kuna see on kooskõlas turuosaliste kohustustega, mis tulenevad energia hulгимүүgituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrustest, ning ACER hoiab tundlikku äriteavet konfidentsiaalsena.
- (55a) Lisaks kauplemispiirangule ja LNG võrdlusalusele on kättesaadavad ka muud sekkumised, sealhulgas ajutine dünaamiline hinnakoridor, nagu Euroopa Ülemkogu oma 2022. aasta oktoobri järelustes nõudis, võttes arvesse järgmisi kaitsemeetmeid: seda tuleks kohaldada maagaasitehingutele gaasibörsi Title Transfer Facility (TTF) virtuaalses kauplemispunktis, mida haldab Gasunie Transport Services B.V.; liidu muud gaasi kauplemispunktid võib dünaamilise hinnakoridori kaudu siduda korrigeeritud TTF hetkehinnaga; see ei tohiks piirata börsiväliseid gaasitehinguid, ei tohiks ohustada liidu gaasivarustuskindlust, peaks sõltuma gaasisäästu eesmärgi täitmisel tehtud edusammudest ega tohiks põhjustada gaasitarbimise üldist suurenemist, peaks olema kavandatud nii, et see ei takistaks turupõhiseid ELi-siseseid gaasivooge, ei mõjutaks energiatuletisinstrumentide turgude stabiilsust ja nõuetekohast toimimist ning võtaks arvesse gaasi turuhindu erinevatel organiseeritud turgudel kogu liidus.
- (59) Määrusega (EL) 2017/1938 on liikmesriikidele juba ette nähtud võimalus seada hädaolukorras esikohale teatavate kriitilise tähtsusega gaasielektriijaamade varustamine gaasiga, arvestades nende tähtsust elektrivarustuskindluse tagamisel ja võrgu tasakaalustamatuse vältimisel. Kriitilise tähtsusega gaasielektriijaamad ja nende tarbitavad gaasikogused võivad oluliselt mõjutada hädaolukorras solidaarsusmeetme jaoks saadaval olevaid gaasikoguseid. Sellega seoses peaks liikmesriikidel, erandina määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõigetest 1, 3 ja 8, olema ajutiselt võimalik taotleda erakorralisi solidaarsusmeetmeid ka siis, kui nad ei suuda hankida kriitilise tähtsusega gaasikoguseid, mis on vajalikud selleks, et tagada elektritootmise jätkumine kriitilise tähtsusega gaasielektriijaamades. Samal põhjusel peaks solidaarsust pakkuvatel liikmesriikidel olema õigus tagada, et solidaarsuse pakkumine teistele liikmesriikidele ei sea ohtu tarneid nende solidaarsuse alusel kaitstud tarbijatele ega muid esmaseid teenuseid, näiteks kaugküte, ning nende endi kriitilise tähtsusega gaasielektriijaamade tööd.

- (60) Igas liikmesriigis tuleks kehtestada elektrivarustuskindluse säilitamiseks vajalike kriitilise tähtsusega gaasikoguste ülemmäär, et vältida tarbetuid või kuritarvitavaid solidaarsustaotlusi või põhjendamatuid piiranguid abivajavale liikmesriigile solidaarsuse osutamisel.
- Elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasikoguse kindlaksmääramise ja [...] selliste piirangute kehtestamise aluseks on Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku (ENTSO-E) talveprognoosis kasutatud meetodika. ENTSO-E arvatud kriitilise tähtsusega gaasikogused kajastavad üleeuroopalise elektriga varustatuse tagamiseks tingimata vajalikke gaasikoguseid, kasutades kõiki tururessursse, pidades gaasi alati tähtsuse järjekorras viimaseks. ENTSO-E meetodika põhineb halvimate võimalike kliima- ja sundkatkestuste stsenaariumide suurel valimil. Asjaolu, et ENTSO-E meetodikas ei võeta arvesse kogu soojus- ja elektrienergia koostootmist, ei takista liikmesriike käsitlemast kaitstud tarbijate kaugkütterajatisi määruse (EL) 2017/1938 määratluse kohaselt kaitstutena. Liikmesriikide puhul, kus elektri tootmine sõltub üksnes LNG tarnetest ning kus ei ole märkimisväärset hoiustamisvõimsust, tuleks kriitilise tähtsusega gaasikoguseid vastavalt kohandada. Kriitilise tähtsusega gaasikogus võib olla väiksem kui elektri tootmiseks tarbitud gaasi varasem tase, sest elektri piisavust saab tagada muude vahenditega, sealhulgas liikmesriikidevaheliste tarnetega.

- (60a) See ei välista siiski, et tegelikud minimaalsed gaasikogused, mida solidaarsust taotlev liikmesriik või solidaarsust pakkuv liikmesriik vajavad, võivad elektrikriisi vältimiseks olla suuremad kui ENTSO-E poolt modelleeritud väärtused. Sellistel juhtudel peaks solidaarsust taotleval või solidaarsust pakkuval liikmesriigil olema võimalik ületada käesolevas määruses sätestatud maksimumväärtusi, kui ta suudab põhjendada, et see on elektrikriisi vältimiseks vajalik, näiteks juhul, kui on vaja kasutada sageduse taastamise reserve ja alternatiivkütuseid, või erandlike stsenaariumide korral, mida ENTSO-E talveprognoosis arvesse ei võetud, pidades eelkõige silmas veetasemeid või ootamatuid sündmusi. Elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasikogus hõlmab määratluse kohaselt kogu gaasi, mida on vaja stabiilse elektrivarustuse tagamiseks, ning hõlmab seega gaasi tootmiseks ja transportimiseks vajalikku elektrit, samuti elutähtsa taristu olulisi sektoreid ja rajatisi, mis on olulised sõjaväe, riikliku julgeoleku ja humanitaarabi teenuste toimimiseks.
- (61) Turuosalistele kehtestatavad piirangud, mis nähakse ette solidaarsuskaitse laiendamise kriitilise tähtsusega gaasikogustele, on vajalikud, et tagada gaasivarustuskindlus olukorras, kus gaasitarned on vähenenud ja nõudlus talveperioodil suurenenud. Need piirangud tuginevad olemasolevatele meetmetele, mis on sätestatud vastavalt määrustes (EL) 2022/1369 ja (EL) 2017/1938 ning mille eesmärk on muuta need meetmed praeguse olukorra jaoks tõhusamaks.
- (61a) Käesolev määrus ei piira liikmesriikide vabadust võtta arvesse võimalikku pikaajalist kahju tööstuskäitistele, kui nad seavad esikohale nõudluse, mida tuleks vähendada või piirata, et olla suuteline pakkuma solidaarsust teisele liikmesriigile.

- (62) Teatavad tarbijad, sealhulgas kodumajapidamised ja esmaste sotsiaalteenuste osutajad, on gaasitarnehäirete negatiivse mõju suhtes eriti tundlikud. Seepärast kehtestati määrusega (EL) 2017/1938 liikmesriikidevahelise solidaarsuse mehhanism, mille abil leevendada tõsise hädaolukorra mõju liidus ning tagada, et gaas jõuaks solidaarsuse alusel kaitstavate tarbijateni. Teatavatel juhtudel võidakse aga ka kaitstud tarbijate gaasitarbimist pidada mittehädavajalikuks; sellise tarbimise vähendamine, mis on hädavajalikust selgelt suurem, ei kahjustaks määruses (EL) 2017/1938 sätestatud eesmärke, eelkõige kuna gaas, mida tarbitakse mittehädavajalikul eesmärgil, võib põhjustada tõsist kahju muudes era- või ärisektorites. Seetõttu peaks liikmesriikidel olema võimalus säästa gaasi ka kaitstud tarbijate mittehädavajaliku tarbimise vähendamisega konkreetsete tingimuste korral, kui selline vähendamine on füüsiliselt teostatav ilma, et see mõjutaks hädavajalikke kasutusviise. Liikmesriikide võetavad vähendamismeetmed peaksid siiski olema rangelt piiratud mittehädavajaliku tarbimisega ega tohiks mingil juhul vähendada kaitstud tarbijate põhitarbimist ega piirata nende suutlikkust oma kodu piisavalt kütta.
- (63) Liikmesriikidel ja nende pädevatel asutustel peaks olema vabadus määrata kindlaks kohaldatavad vähendamismeetmed ja toimingud, mida käsitatakse mittehädavajaliku tarbimisena, nagu välisküte, elamute ujumisbasseinide ja muude lisarajatiste kütmine. Kui liikmesriikidel on võimalus piirata mittehädavajalikku tarbimist, peaks neil olema võimalik tugevdada kaitsemeetmeid ja tagada gaasi tarnimine teiste oluliste sektorite, teenuste ja tööstusettevõtete jaoks, et nad saaksid jätkata oma tegevust kriisi ajal.

- (64) Kõik meetmed kaitstud tarbijate mittehädavajaliku tarbimise vähendamiseks peaksid olema vajalikud ja proportsionaalsed ning neid tuleks kohaldada konkreetselt määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõike 1 ja artikli 12 kohases kriisiolukorras või määruse (EL) 2022/1369 kohases liidu häireolukorras. Vaatamata mittehädavajaliku tarbimise vähendamise meetmete kohaldamisele peaksid kaitstud tarbijad olema jätkuvalt kaitstud varustuse katkestuse eest. Liikmesriigid peaksid samuti tagama, et sellised meetmed ei piira kaitset, mida nõutakse vähekaitstud tarbijatele, kelle praegust tarbimist tuleks pidada hädavajalikuks, ilma et see mõjutaks tarnete katkemist tehnilistel põhjustel.
- (64a) Liikmesriigid võivad ise otsustada, kas ja kuidas eristada kaitstud tarbijate hädavajalikku tarbimist ja mittehädavajalikku tarbimist. Solidaarsusmeetmeid taotleb liikmesriik, kes otsustab sellist eristamist mitte teha, ei peaks olema kohustatud tõendama, et mittehädavajalikku tarbimist on võimalik enne solidaarsustaotluse esitamist vähendada. Solidaarsust pakkuvalt liikmesriigilt ei tohiks nõuda, et solidaarsusmeetmete jaoks kättesaadava gaasikoguse kindlaksmääramiseks eristaks ta olulisi ja mitteolulisi tarbijaid.

(65) Hädalukorras peaksid nii liikmesriigid kui ka liit tagama gaasivood siseturul. See tähendab, et riiklikul tasandil võetavad meetmed ei tohiks tekitada probleeme varustuskindlusega teises liikmesriigis, samal ajal kui juurdepääs piiriülesele taristule peaks jääma igal ajal ohutuks ja tehniliselt võimalikuks. Praeguses õigusraamistikus ei ole ette nähtud protsessi, millega saaks tõhusalt lahendada kahe liikmesriigi vahelisi konflikte, mis on seotud piiriüleseid vooge negatiivselt mõjutavate meetmetega. Kuna liidu gaasi- ja elektrivõrgud on omavahel ühendatud, võib see lisaks tõsistele varustuskindluse probleemidele nõrgendada ka liidu ühtsust suhetes kolmandate riikidega. Erandina määruse 2017/1938 artikli 12 lõikest 6 tuleks seepärast komisjonile anda volitused hinnata võetud riiklikke meetmeid ja vajaduse korral lahendada konfliktid mõistliku aja jooksul. Selleks peaks komisjonil olema võimalik taotleda meetmete muutmist, kui ta täheldab ohtu teiste liikmesriikide või liidu gaasivarustuskindlusele. Arvestades praeguse energiakriisi erakordset iseloomu, peaks komisjoni otsuse täitmise toimimise viivitusteta, mis võivad takistada liidu gaasitarneid. Seepärast tuleks käesoleva määruse kohaldamise ajaks lepitusmenetlused peatada, et tagada siseturu toimimine.

(66) Energiasolidaarsuse põhimõte on liidu õiguse üldpõhimõte¹⁰ ja see kehtib kõigi liikmesriikide, mitte ainult naaberliikmesriikide suhtes. Lisaks on solidaarsusest lähtuvaks gaasivarustuskindluse tagamiseks oluline olemasoleva taristu, sealhulgas piiriüleste ülekandevõimsuste ja LNG rajatiste tõhus kasutamine. Ajal, mil gaasitarnehäireid esineb riiklikul, piirkondlikul või liidu tasandil ning toimub märkimisväärne üleminek torujuhtmegaasilt LNG-le, peaksid tõsisel kriisiolukorras olevad liikmesriigid saama kasutada mitte ainult naabruses asuvate torujuhtmete tarnevõimalusi, vaid ka tarneid riikidest, kus on LNG rajatis. Mõned liikmesriigid peaksid suutma pakkuda solidaarsust teistele liikmesriikidele isegi siis, kui nad ei ole nendega otse ühendatud gaasijuhtme või kolmanda riigi või muude liikmesriikide kaudu, eeldusel et taotlev liikmesriik on võtnud kõik oma hädaolukorra lahendamise kavas sisalduvad turupõhised meetmed, sealhulgas LNG ostud maailmaturul. Seepärast on asjakohane laiendada solidaarsuskohustust liikmesriikidele, kellel on LNG rajatis, kuid puudub torujuhtmeühendus, võttes halduritele kohustusi kehtestades arvesse erinevusi torugaasi ja LNG turgude ja taristu vahel, sealhulgas LNG laevad ja tankerid, ning täitmise tagamise volituste puudumist seoses LNG varaga, nt LNG tankerid, ning hõlmates ka võimalusi kasutada vaheldumisi maagaasi ja LNGd, kui solidaarsust pakkuva liikmesriigi territooriumil ei ole gaasi veeldamise rajatisi.

¹⁰ Euroopa Kohtu 15. juuli 2021. aasta otsus Saksamaa vs. Poola, C-848/19 P, ECLI:EU:C:2021:598.

- (66a) LNG rajatise omavat liikmesriiki, kes pakub solidaarsust teisele liikmesriigile, ei tohiks pidada vastutavaks kitsaskohtade või muude võimalike probleemide eest, mis võivad tekkida väljaspool tema territooriumi või mis tulenevad täitmise tagamise volituste puudumisest kolmanda riigi haldurile kuuluvate LNG laevade ja tankerite puhul, ning mis mõjutavad tegelikku gaasivoogu ja lõppkokkuvõttes takistavad vajaliku gaasikoguse jõudmist solidaarsust taotleva liikmesriigini. Kui solidaarsust pakkuval liikmesriigil ei ole jõustamisvolitusi, ei tohiks teda pidada vastutavaks LNG ja maagaasi vaheldumisi kasutamise puudumise eest.
- (67) Energiasolidaarsuse põhimõtte rakendamiseks kehtestati määrusega (EL) 2017/1938 solidaarsusmehhanism, mille eesmärk on suurendada liikmesriikidevahelist koostööd ja usaldust tõsise kriisi korral. Solidaarsusmehhanismi rakendamise hõlbustamiseks peavad liikmesriigid vastavalt sama määruse artikli 13 lõikele 10 sõlmima kahepoolsed kokkulepped paljudes tehnilistes, õiguslikes ja rahalistes küsimustes.

(68) Vaatamata juriidilisele kohustusele sõlmida kahepoolsed solidaarsuskokkulepped 1. detsembriks 2018, on lõplikult vormistatud vaid mõni selline kokkulepe ning see seab ohtu hädaolukorras solidaarsuse pakkumist puudutava juriidilise kohustuse täitmise. Komisjoni 2020. aasta detsembris esitatud ettepanek võtta vastu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta sisaldas solidaarsuskokkuleppe vormi esimest mudelit¹¹. Kuna see vorm töötati aga välja enne Venemaa Föderatsiooni sissetungi Ukrainasse ning kui võtta arvesse praegust äärmuslikku gaasinappust ja plahvatuslikku hinnatõusu ning kiireloomulist vajadust kehtestada ajutised vaike-eeskirjad juba eelseisvaks talveks, on asjakohane luua erandina määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõigetest 1 ja 2 nõutavate solidaarsusmeetmete kohaldamiseks selliste vaike-eeskirjad ajutine raamistik, mis on mõjusad ja kiiresti rakendatavad, ei sõltu pikkadest kahepoolsetest läbirääkimistest ning on kohandatud praegusele olukorrale, kus valitsevad ülemäärased hinnad ja väga volatiilsed gaasihinnad. Eelkõige tuleks kehtestada selgemad vaike-eeskirjad tarnitava gaasi kulude hüvitamiseks ja liikmesriikide vahelise solidaarsuse vaimus selliste võimalike lisakulude piiramiseks, mida tarniv liikmesriik võib sisse nõuda. Määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 kohaseid solidaarsusmeetmeid käsitlevaid norme tuleks jätkuvalt kohaldada, kui ei ole sõnaselgelt sätestatud teisiti.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus taastuvallikatest toodetud gaaside, maagaasi ja vesiniku siseturu kohta (uuesti sõnastatud), artikkel 64 (COM(2021) 804 final).

- (69) Solidaarsust tuleks põhimõtteliselt pakkuda õiglase hüvitise alusel, mida maksab otse solidaarsust taotlev liikmesriik või tema volitatud üksused. Hüvitis peaks katma gaasi hinna, kõik tegelikud või võimalikud hoiustamiskulud, piiriülese transpordi ja sellega seotud kulud. Hüvitis peaks olema õiglane nii solidaarsust taotleva kui ka solidaarsust pakkuva liikmesriigi jaoks.
- (70) Praegune kriisiga kaasnevad hinnatasemed ja regulaarsed järsud hinnatõusud, mis kaugelt ületavad võimaliku tarnekriisi tingimusi, millest lähtuti varustuskindluse määrase vastuvõtmise ajal. Seetõttu tuleks solidaarsust pakkuvatele liikmesriikidele makstava hüvitise suuruse kindlaksmääramisel võtta arvesse praegusest gaasikriisist põhjustatud päevasisest hinnavolatiilsust gaasiturul. Lähtudes solidaarsuse põhimõttest ja selleks, et vältida hinna määramist äärmuslikel turutingimustel, oleks problemaatiline võtta solidaarsusmeetme vaikehinna aluseks kõikuv päevasisene turuhind. Gaasihind peaks kajastama solidaarsust pakkuvas liikmesriigis solidaarsustaotluse esitamisele eelneval päeval kehtinud järgmise päeva keskmist turuhinda. Seda arvesse võttes põhineb hüvitis endiselt turuhinnal, nagu on sätestatud komisjoni 2. veebruari 2018. aasta soovitusel (EL) 2018/177. Järgmise päeva keskmine turuhind on kriisiolukorras volatiilsusest ja väga kõrgetest hetkehindadest vähem sõltuv ning piirab seega mis tahes kahjulikke stiimuleid.

(71) Nagu on rõhutatud komisjoni 2. veebruari 2018. aasta soovitus (EL) 2018/177, saab piiratud tarbimisega tööstusharude kahju hüvitada üksnes juhul, kui kahjuhüvitist ei ole arvestatud gaasihinnas, mida maksab solidaarsust taotlev liikmesriik; solidaarsust taotlenud liikmesriik ei peaks maksma ühe ja sama kulu eest hüvitist kaks korda. Võttes arvesse erandlikku olukorda, kus gaasihinnad on jõudnud enneolematule tasemele, ei tohiks liikmesriik, kellele solidaarsust pakutakse, olla automaatselt kohustatud katma täies ulatuses muid kulusid, nagu kahjuhüvitis või kohtumenetluse kulud, mis tekivad solidaarsust pakkuvast liikmesriigis, välja arvatud juhul, kui solidaarsuskokkuleppes on ette nähtud muu lahendus. Kogemuste põhjal võib öelda, et üheks peamiseks solidaarsuskokkulepete sõlmimise takistuseks on selle liikmesriigi, kellele solidaarsust pakutakse, kohustus kanda kõik otsesed või kaudsed hüvitamiskulud, mis võivad tuleneda solidaarsusmeetmete võtmisest. Seetõttu tuleks solidaarsuskokkulepete vaike-eeskirjades piiramatut vastutust vähendada, et võimaldada sõlmimisel olevate kokkulepete võimalikult kiiret sõlmimist, kuna need kokkulepped on määruse (EL) 2017/1938 nurgakivi, kajastades liidu energiasolidaarsuse põhimõtet. Kui kaudsete kulude hüvitamine ei ületa 100 % gaasi hinnast, kui see on õigustatud ja seda ei kaeta gaasihinnast, peaks need kulud katma vastuvõttev liikmesriik. Kui aga taotletav kulu ületab 100 % gaasi hinnast, peaks komisjon pärast asjaomaste pädevate asutustega konsulteerimist kehtestama õiglase kulude hüvitamise ja seega saama kontrollida, kas kulude hüvitamise piiramine on asjakohane. Seepärast peaks komisjonil olema võimalik üksikjuhtumitel lubada määruses (EL) 2017/1938 sätestatust erinevat hüvitist, võttes arvesse juhtumi konkreetseid asjaolusid, sealhulgas meetmeid gaasi kokku hoidmiseks ja gaasinõudluse vähendamiseks ja energiasolidaarsuse põhimõtet. Hindamisel peaks komisjon nõuetekohaselt arvesse võtma, et välditaks ülemääraseid kaudseid kulusid, mis tulenevad gaasitarbimise piiramisest või tarbijate lahtiühendamisest.

- (71a) Käesoleva määruse eeskirjad, mis on seotud liikmesriikidevaheliste solidaarsusmeetmete eest hüvitise maksmisega, ei piira liikmesriigi põhiseadusõiguses sätestatud kahju hüvitamise põhimõtete kohaldamist.
- (72) Solidaarsuskokkulepete sõlmimine naaberliikmesriikidega, nagu on nõutud määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõikes 10, on kõige sobivam vahend kõnealuse määruse artikli 13 lõigete 1 ja 2 kohase solidaarsusmeetmete pakkumise kohustuse täitmiseks. Seetõttu peaks liikmesriikidel olema lubatud kalduda kõrvale käesolevas määruses sätestatud hüvitamise vaike-eeskirjadest, kui nad lepivad solidaarsuskokkuleppes kokku muudes eeskirjades. Liikmesriikidele peaks eelkõige siiski jääma võimalus leppida kahepoolselt kokku täiendavas hüvitises, et katta muud kulud, näiteks kõik kulud, mis on tekkinud seoses kohustusega maksta hüvitist solidaarsust pakkuvast liikmesriigis, sealhulgas kahjuhüvitist tööstusettevõtetele, mille tarbimist on piiratud. Kahepoolses solidaarsuskokkulepetes võib selliseid kulusid hüvitisele lisada, kui siseriiklikus õigusraamistikus on ette nähtud kohustus maksta kahjuhüvitist tööstusettevõtetele, mille tarbimist on piiratud, sh lisaks gaasihinnale hüvitist majandusliku kahju eest.
- (73) Kuna solidaarsusmeede on viimane abinõu, peaks solidaarsust taotlev liikmesriik saama käivitada vaikumisi kohaldatava solidaarsuse üksnes juhul, kui turg ei suuda pakkuda vajalikke gaasikoguseid, sealhulgas LNGd ja gaasikoguseid, mida pakuvad kaitsmata tarbijad vabatahtlikult, et rahuldada solidaarsuse alusel kaitstavate tarbijate vajadust. Määruse (EL) 2017/1938 kohaselt peavad liikmesriigid olema ammendanud kõik oma hädaolukorra lahendamise kavades sisalduvad meetmed, sealhulgas kohustuslik tarbimise piiramine solidaarsuse alusel kaitstavate tarbijate tasemeni.

- (74) Solidaarsusmehhanismi võimaliku aktiveerimise kiireloomulisus ja tagajärjed peaksid viima tiheda koostööni asjaomaste liikmesriikide, komisjoni ja määruse (EL) 2017/1938 artikli 10 lõike 1 punkti g kohaselt liikmesriikide poolt määratud pädevate kriisijuhtide vahel. Seepärast tuleks taotlus edastada õigeaegselt kõigile osalistele ja see peaks sisaldama minimaalset teavet, mis võimaldab solidaarsust pakkuvatel liikmesriikidel viivitamata vastata. Solidaarsust pakkuvate liikmesriikide vastus peaks sisaldama teavet gaasikoguse kohta, mida saaks solidaarsust taotlevale liikmesriigile tarnida, sealhulgas ka neid koguseid, mille saaks vabastada, kui kohaldatakse mitteturupõhiseid meetmeid. Liikmesriigid võivad kokku leppida täiendavas tehnilises ja koordineerimiskorras, et hõlbustada õigeaegset reageerimist solidaarsustaotlusele. Kui liikmesriigid pakuvad solidaarsust, peaksid nemad ja nende pädevad asutused tagama võrgu kasutamise ohutuse ja usaldusväärsuse.
- (75) Solidaarsust taotleval liikmesriigil peaks olema võimalik võtta vastu solidaarsust mitmelt liikmesriigilt. Vaikimisi kohaldatavat solidaarsusmehhanismi peaks kasutama üksnes juhul, kui solidaarsust pakkuv liikmesriik ei ole solidaarsust taotleva liikmesriigiga kahepoolset kokkulepet sõlminud. Kui taotlev ja pakkuv liikmesriik on sõlminud kahepoolse kokkuleppe, peaks sellega ette nähtud kord olema ülimuslik ja seda korda tuleks nende vahel rakendada.

- (76) Komisjonil peaks olema võimalik jälgida vaikumisi kohaldatava solidaarsusmehhanismi rakendamist ja vajaduse korral peaks tal olema võimalik hõlbustada solidaarsustaotluste sobitamist pakkumisega. Selleks peaks komisjon looma interaktiivse platvormi, mis peaks olema vormi kujul ja võimaldama solidaarsustaotluste pidevat reaajas esitamist ja nende sidumist vastavate saadaval olevate kogustega.
- (76a) Liikmesriigid ja energiaühenduse osalisriigid võivad samuti sõlmida vabatahtlikke kokkuleppeid solidaarsusmeetmete kohaldamiseks.
- (77) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011.
- (78) Kuna käesoleva määruse eesmärki ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ja see eeldab koostööd liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK – REGULEERIMISESE JA MÕISTED

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

Käesoleva määrusega kehtestatakse ajutised eeskirjad ja meetmed, nimelt:

- sellise teenuse kiirendatud loomine, mis võimaldab liidus asutatud ettevõtjatel ühiselt koondada nõudlust ja osta gaasi;
- LNG ja gaasihoidlate teisese võimsuse reserveerimise platvormid ja läbipaistvusplatvormid;
- gaasi ülekandevõrkude ülekoormuse juhtimine ning
- gaasi õiglane piiriülene jaotamine, gaasi tagamine kõige kriitilisema tähtsusega tarbijatele ja piiriüleste solidaarsusmeetmete võtmise tagamine olukorras, kus on gaasiga seotud hädaolukord.

Määrusega luuakse ka ajutised mehhanismid kodanike ja majanduse kaitsmiseks ülemäära kõrgete hindade eest, kasutades selleks ajutist LNG hinna võrdluslust, mille töötab välja ACER, ajutist päevasise hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanismi, millega piiratakse äärmuslikke hinnamuutusi, ja gaasitehingute tegemisel rakendatava turukorrektsioonimehhanismi väljatöötamise raamistikku.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „maagaasiettevõtja“ – füüsiline või juriidiline isik, kelle vähemalt üks ülesanne on maagaasi, sealhulgas LNG tootmine, ülekandmine, jaotamine, tarnimine, ostmine või hoiustamine, ning kes vastutab nende ülesannetega seotud kaubanduslike, tehniliste või hooldusküsimuste eest, välja arvatud lõpptarbijad;
- (1) „LNG rajatis“ – terminal, mida kasutatakse maagaasi veeldamiseks või LNG importimiseks, mahalaadimiseks ja taasgaasistamiseks, kaasa arvatud taasgaasistamiseks ja selle järel ülekandesüsteemi toimetamiseks vajalikud abiteenused ja ajutised hoidlad, kuid välja arvatud kõik hoidlatena kasutatavad LNG terminalide osad;
- (2) „gaasihoidla“ – maagaasi hoidmiseks kasutatav rajatis, mis kuulub maagaasiettevõtjale või mida maagaasiettevõtja haldab, kaasa arvatud hoidlatena kasutatavad LNG rajatiste osad, kuid välja arvatud nende tootmistegevuseks kasutatav osa ja välja arvatud ka eranditult ülekandesüsteemi haldurite poolt nende ülesannete täitmisel kasutatavad rajatised;
- (3) „teenuseosutaja“ – liidus asutatud ettevõtja, kellega komisjon on määruse (EL) 2018/1046 kohaselt sõlminud hankemenetluse teel lepingu ühisostude korraldamiseks ja artiklis 7 loetletud ülesannete täitmiseks;

- (4) „IT-vahend“ – IT-vahend, mille kaudu komisjoniga lepingu sõlminud ettevõtja tegutseb teenuseosutajana, koondades maagaasiettevõtjate ja gaasi tarbivate ettevõtjate nõudlust ning kogudes maagaasitarnijatelt või -tootjatelt pakkumisi, et sobitada seda koondnõudlusega;
- (5) „ACER“ – määrusega (EL) 2019/942 asutatud Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Amet;
- (6) „LNG-ga kauplemine“ – ostu- ja müügipakkumised või tehingud LNG ostmiseks või müümiseks, mille puhul:
- a) on määratud kindlaks tarne liidus või
 - b) mille tulemuseks on tarne liidus või
 - c) üks tehingu vastaspool taasgaasistab LNG-d liidus asuvas terminalis;
- (7) „LNG-turu andmed“ – LNG-ga kauplemises ostu- ja müügipakkumiste või tehingute andmed koos artikli 21 lõikes 1 sätestatud teabega;
- (8) „LNG-turu osaline“ – füüsiline või juriidiline isik, olenemata tema asutamise- või alalisest asukohast, kes tegeleb LNG-ga kauplemisega;
- (9) „LNG hinnanguline hind“ – päevane võrdlushind, mis määratakse LNG-ga kauplemiseks vastavalt ACERi kehtestatavale meetodikale;
- (10) „LNG võrdlusalus“ – käesoleva määruse kohaldamisel vahe, mis määratakse LNG päevase hinnangulise hinna ja TTFi gaasifutuuri lähima aegumiskuupäevaga lepingu arveldushinna vahel, mille määrab iga päev kindlaks ICE Endex Markets B.V.;

- (11) „kauplemiskoht“ – mis tahes järgmine:
- a) „reguleeritud turg“, nagu on määratletud direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 21;
 - b) „mitmepoolne kauplemissüsteem“, nagu on määratletud direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 22;
 - c) „organiseeritud kauplemissüsteem“, nagu on määratletud direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 23;
- (12) „energiaga seotud kaubatuletisinstrument“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 600/2014¹² artikli 2 lõike 1 punktis 30 määratletud kauba tuletisinstrument, millega kaubeldakse kauplemiskohas ja mille alusvaraks on elekter või gaas ning mille tähtaeg on kuni 12 kuud;
- (13) „pädev asutus“ – direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punktis 26 määratletud pädev asutus;
- (14) „elektrivarustuskindluse jaoks kriitiline gaasikogus“ – suurim võimalik gaasitarbimine, mis on elektrisektoris vajalik piisavuse tagamiseks halvima stsenaariumi korral, millega on määruse (EL) 2019/941 (mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris) artikli 9 kohases talvise piisavuse hindamises arvestatud;
- (15) „kaitstud tarbija“ – määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 5 määratletud kaitstud tarbija;
- (16) „solidaarsuse alusel kaitstud tarbija“ – määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 6 määratletud solidaarsuse alusel kaitstud tarbija.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta määrus (EL) nr 600/2014 finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 (ELT L 173, 12.6.2014, lk 84).

II PEATÜKK – GAASIOSTUDE PAREM KOORDINEERIMINE

1. jagu

Gaasiositude koordineerimine liidus

Artikkel 3

Läbipaistvus ja teabevahetus

- (1) Üksnes parema koordineerimise eesmärgil teavitavad liidus asutatud maagaasiettevõtjad või gaasi tarbivad ettevõtjad või liikmesriikide asutused, kes kavatsevad algatada pakkumismenetluse gaasi ostmiseks või alustada kolmandate riikide maagaasitootjate või -tarnijatega läbirääkimisi aastas üle 5 TWh gaasi ostmiseks, komisjoni ja vajaduse korral nende ettevõtjate asukohaliikmesriiki gaasitarnelepingu või vastastikuse mõistmise memorandumi sõlmimisest või gaasi ostmiseks pakkumismenetluse algatamisest vähemalt kuus nädalat enne kavandatud sõlmimist või algatamist või lühema aja jooksul, kui läbirääkimisi alustatakse lepingu allkirjastamise kuupäeva lähenedes, kuid mitte hiljem kui kaks nädalat enne kavandatud sõlmimist või algatamist. Sellises teates esitatakse üksnes järgmine põhiteave:

- lepingupartneri või -partnerite andmed või gaasi ostmiseks korraldatava pakkumismenetluse eesmärk;
- asjakohased kogused;
- asjakohased kuupäevad; ja vajaduse korral,
- teenuseosutaja, kes korraldab selliseid oste või pakkumismenetlusi liikmesriigi nimel.

- (2) Kui komisjon leiab, et täiendav koordineerimine seoses gaasi ostmiseks pakkumismenetluse algatamisega või liidus asutatud maagaasiettevõtjate või gaasi tarbivate ettevõtjate või liikmesriikide asutuste kavandatud gaasiosad võivad parandada ühisostude toimimist või et gaasi ostuks pakkumismenetluse algatamine või kavandatud gaasiosad võib mõjutada negatiivselt siseturgu, varustuskindlust või energiasolidaarsust, võib komisjon esitada liidus asutatud maagaasiettevõtjatele või gaasi tarbivatele ettevõtjatele või liikmesriikide ametiasutustele soovitusi kaaluda sobilike meetmete võtmist. Sellisel juhul teavitab komisjon vajaduse korral liikmesriiki, kus ettevõtja on asutatud.
- (3) Komisjon teavitab artiklis 4 osutatud ajutist juhtnõukogu enne lõikes 2 sätestatud soovitusi esitamist.

- (4) Üksused võivad komisjonile lõike 1 kohaselt teavet esitades märkida, kas mingit osa sellest teabest (äriteave või muu teave), mille avalikustamine võiks kahjustada asjaosaliste tegevust, tuleb käsitada konfidentsiaalsena ja kas esitatud teavet võib teiste liikmesriikidega jagada.
- (5) Käesoleva artikli kohased konfidentsiaalsustaotlused ei piira komisjoni juurdepääsu konfidentsiaalsele teabele. Komisjon tagab, et konfidentsiaalsele teabele pääsevad ligi ainult need komisjoni talitused, kelle jaoks see teave on vältimatult vajalik. Komisjoni esindajad käitlevad tundlikku teavet nõuetekohase konfidentsiaalsusega.
- (6) Ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artikli 346 kohaldamist, vahetatakse konfidentsiaalset teavet komisjoni ja muude asjaomaste asutustega üksnes juhul, kui selline teabevahetus on vajalik käesoleva määruse kohaldamiseks. Vahetada võib ainult teavet, mis on teabevahetuse eesmärgi seisukohast oluline ja proportsionaalne. Teavet vahetades säilitatakse kõnealuse teabe konfidentsiaalsus ning kaitstakse käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvate üksuste turvalisust ja ärihuve ning rakendatakse tõhusaid vahendeid andmete füüsiliseks kaitsmiseks. Kõik serverid asuvad füüsiliselt ja kogu teavet säilitatakse liidu territooriumil.

Artikkel 4

Ajutine juhtnõukogu

- (1) Luuakse ajutine juhtnõukogu, et hõlbustada nõudluse koondamise ja ühisostude koordineerimist.
- (2) Komisjon moodustab ajutise juhtnõukogu kuue nädala jooksul pärast käesoleva määruse jõustumist; sinna kuulub üks esindaja igast liikmesriigist ja üks komisjoni esindaja. Energiaühenduse osalisriikide esindajad võivad komisjoni kutsel osaleda juhtnõukogus kõigis ühist huvi pakkuvates küsimustes. Ajutise juhtnõukogu koosolekuid juhatab komisjon.
- (3) Ajutine juhtnõukogu võtab kvalifitseeritud häälteenamusega vastu oma kodukorra ühe kuu jooksul alates selle loomisest.
- (4) Komisjon konsulteerib ajutise juhtnõukoguga komisjoni poolt artikli 3 lõike 4 kohaselt esitatud soovitusel eelnõu üle, eelkõige seoses sellega, kas asjaomased gaasiostud või pakkumismenetlus gaasi ostmiseks suurendavad liidu varustuskindlust ja on kooskõlas energiasolidaarsuse põhimõttega.
- (5) Komisjon teavitab ajutist juhtnõukogu ka mõjust, mida ettevõtjate osalemine teenuseosutaja korraldatud ühisostudes avaldab liidu varustuskindlusele ja asjakohasel juhul energiasolidaarsusele.
- (6) Kui ajutise juhtnõukogu liikmetele edastatakse kooskõlas artikli 3 lõikega 7 konfidentsiaalne teave, käsitlevad nad seda nõuetekohaselt konfidentsiaalselt. Vahetada võib ainult teavet, mis on teabevahetuse eesmärgi seisukohast oluline ja proportsionaalne.

2. jagu

Nõudluse koondamine ja ühisostud

Artikkel 5

Ajutine teenuste hankeleping teenuseosutajaga

- (1) Erandina määruse (EL, Euratom) 2018/1046¹³ artiklist 176 sõlmib komisjon vajalike teenuste hankimiseks määruse (EL, Euratom) 2018/1046 kohaselt hankemenetluse teel lepingu liidus asutatud üksusega, kes tegutseb teenuseosutajana, et täita artiklis 7 sätestatud ülesandeid.
- (2) Valitud teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankelepingus määratakse kindlaks teenuseosutaja saadud teabe omandiõigus ning nähakse ette võimalus, et see teave edastatakse teenuste hankelepingu lõpetamisel või lõppemisel komisjonile.
- (3) Komisjon määrab teenuste hankelepingus kindlaks teenuseosutaja tegevusega seotud üksikasjad, sealhulgas IT-vahendi kasutamise, turvameetmed, vääringu või vääringud, maksekorra ja kohustused.
- (4) Teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankeleping jätab komisjonile õiguse teenuseosutaja tegevust jälgida ja auditeerida. Selleks on komisjonil täielik juurdepääs teenuseosutaja valduses olevale teabele.
- (5) Komisjon võib nõuda, et teenuseosutaja esitaks kogu teabe, mis on vajalik artiklis 7 loetletud ülesannete täitmiseks, ja võimaldaks komisjonil kontrollida, kas maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad täidavad artiklist 10 tulenevaid kohustusi.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1–222).

Artikkel 6

Teenuseosutaja valimise kriteeriumid

- (1) Komisjon valib teenuseosutaja järgmiste kõlblikkuskriteeriumide alusel.
- a) Teenuseosutaja on asutatud ja tema tegevuskoht on liikmesriigi territooriumil.
 - aa) Teenuseosutajal peab olema kogemus piiriüleste tehingute valdkonnas.
 - b) Teenuseosutaja ei või olla isik,
 - i) kelle suhtes kohaldatakse piiranguid, mis vastavad ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravatele meetmetele, eelkõige nendele, mis on vastu võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, või Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega;
 - ii) kes kuulub otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutseb sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid, või
 - iii) kes kuuluvad otse või kaudselt Venemaa Föderatsioonile või selle valitsusele või tegutsevad nende nimel või juhtimisel või kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, kelle asutamis- või alaline asukoht on Venemaal.

- (2) Ilma et see piiraks muude hoolsuskohustuse nõuete täitmist, kehtestatakse komisjoni ja teenuseosutaja vahelised lepingulised kohustused tagamaks, et teenuseosutaja ei tee artikli 7 kohaseid ülesandeid täites rahalisi vahendeid ega majandusressursse otse ega kaudselt kättesaadavaks sellistele füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või organitele või nende heaks,
- a) kelle suhtes kohaldatakse piiranguid, mis vastavad ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravatele meetmetele, eelkõige nendele, mis on vastu võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, või Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega;
 - b) kes kuulub otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutseb sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid, või
 - c) kes kuuluvad otse või kaudselt Venemaa Föderatsioonile või selle valitsusele või tegutsevad nende nimel või juhtimisel või kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, kelle asutamis- või alaline asukoht on Venemaal.
- (3) Teenuseosutaja ei või olla osa vertikaalselt integreeritud ettevõtjast, kes tegeleb maagaasi tootmise või tarnimisega gaasidirektiivi 2009/73/EÜ artikli 2 punkti 20 tähenduses, välja arvatud kõnealuse direktiivi IV peatüki kohaselt eraldatud üksus.

- (4) Komisjon kehtestab valiku- ja hindamiskriteeriumid, võttes muu hulgas arvesse järgmisi pakkumiskutses täpsustatavaid kriteeriume:
- a) spetsiaalsete IT-vahendite kasutamise abil maagaasi või sellega seotud teenuste, näiteks transporditeenuste hanke- või enampakkumisprotsesside loomise ja läbiviimise kogemus;
 - b) kogemus, mis on saadud hanke- või enampakkumisprotsesside kohandamisel erinevatele vajadustele, näiteks geograafiline suunitlus või ajastus;
 - c) kogemus, mis on saadud paljude osalejate nõudluse koondamist ja pakkumisega sobitamist võimaldavate IT-vahendite väljatöötamisel;
 - d) infosüsteemi turvalisuse tase, eelkõige seoses andmekaitse ja internetiturvalisusega ning
 - e) osalejate tuvastamise ja akrediteerimise suutlikkus nii juriidilise isiku kui ka finantssuutlikkuse seisukohast.

Artikkel 7

Teenuseosutaja ülesanded

- (1) Teenuseosutaja korraldab nõudluse koondamise ja ühisoste ning eelkõige:
 - a) koondab IT-vahendi abil maagaasiettevõtjate ja gaasi tarbivate ettevõtjate nõudlust;
 - b) kogub koondnõudlusega sobitamiseks IT-vahendi abil maagaasitarnijatelt või -tootjatelt pakkumisi;
 - bb) jaotab tarnete saamise õigusi, võttes arvesse pakutavate gaasikoguste proportsionaalset jaotust nõudluse koondamises osalevate väiksemate ja suuremate maagaasiettevõtjate ja gaasi tarbivate ettevõtjate vahel. Kui koondnõudlus ületab saadud tarnepakkumisi, peab tarnete saamise õiguse eraldamine olema proportsionaalne nõudlusega, mille osalevad ettevõtjad on deklareerinud nõudluse koondamise etapis konkreetse tarneaja ja -koha kohta;
 - c) kontrollib, akrediteerib ja registreerib IT-vahendi kasutajaid; ning
 - d) osutab IT-vahendi kasutajatele või komisjonile artiklis 5 osutatud lepinguga ette nähtud toimingute nõuetekohaseks tegemiseks vajalikke abiteenuseid, sealhulgas teenuseid lepingute sõlmimise hõlbustamiseks.
- (2) Teenuseosutaja ülesannetega seotud tingimused, eelkõige kasutajate registreerimise, teabe avaldamise ja aruandluse tingimused määratakse kindlaks komisjoni ja teenuseosutaja vahelises lepingus.

Nõudluse koondamises ja ühisostus osalemine

- (1) Nõudluse koondamises ja ühisostus osalemine on avatud ja läbipaistev kõikidele liidus asutatud maagaasiettevõtjatele ja gaasi tarbivatele ettevõtjatele, olenemata taotletud mahust. Maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad ei tohi tarnijate, tootjate ega ostjatena osaleda nõudluse koondamises ja ühisostudes, kui:
- a) kelle suhtes kohaldatakse piiranguid, mis vastavad ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravatele meetmetele, eelkõige nendele, mis on vastu võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, või Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega;
 - b) kes kuulub otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutseb sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid, või
 - c) kes kuuluvad otse või kaudselt Venemaa Föderatsioonile või selle valitsusele või tegutsevad nende nimel või juhtimisel või kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, kelle asutamis- või alaline asukoht on Venemaal.

- (2) Kehtestatakse lepingulised kohustused tagamaks, et teenuseosutaja korraldatud ühisostudes osalemisest tulenevaid rahalisi vahendeid või majandusressursse ei tehta otse ega kaudselt kättesaadavaks sellistele füüsilistele või juriidilistele isikutele, üksustele või organitele või nende heaks,
- a) kelle suhtes kohaldatakse piiranguid, mis vastavad ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravatele meetmetele, eelkõige nendele, mis on vastu võetud seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas, või Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega;
 - b) kes kuulub otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutseb sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid, või
 - c) kes kuuluvad otse või kaudselt Venemaa Föderatsioonile või selle valitsusele või tegutsevad nende nimel või juhtimisel või kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, kelle asutamise- või alaline asukoht on Venemaal.
- (3) Liikmesriigid või muud sidusrühmad võivad anda teenuseosutaja korraldatud ühisostudes osalejatele likviidsustoetust, sealhulgas tagatise, kooskõlas riigiabi eeskirjadega, kui see on asjakohane. See võib hõlmata tagatise, et katta tagatise vajadusi või lisakulude riski, mis tuleneb sama ühisostulepingu raames teiste ostjate maksejõuetusest.
- (5) Energiaühenduse osalisriikides asutatud maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad võivad osaleda nõudluse koondamises ja ühisostudes, tingimusel et on kehtestatud vajalikud meetmed või kord, mis võimaldavad neil osaleda käesoleva jao kohases nõudluse koondamises ja ühisostudes käesolevas jaos sätestatud tingimuste kohaselt.

Artikkel 9

Ühisostudest välja jäetavad maagaasitarred

- (1) Ühisostudest jäetakse välja Venemaa Föderatsioonist pärit maagaasitarred, sealhulgas need maagaasitarred, mis sisenevad liikmesriikidesse või energiaühenduse osalisriikidesse järgmiste sisenemispunktide kaudu:
- a) Greifswald,
 - b) Lubmin II,
 - c) Imatra,
 - d) Narva,
 - e) Värskä,

- f) Luhamaa,
- g) Sakiai,
- h) Kotlovka,
- i) Kondratki,
- j) Wysokoje,
- k) Tietierowka,
- l) Mazõr,
- m) Kobrõn,
- n) Sudža (RU)/Ukraine
- o) Belgorod RU/Ukraina,
- p) Valuiki RU/Ukraina,
- q) Serebrjanka RU/Ukraina,
- r) Pisarevka RU/Ukraina,
- s) Sohhranovka RU/Ukraina,
- t) Prohhorovka RU/Ukraina,
- u) Platovo RU/Ukraina,
- v) Strandža 2 (BG) / Malkoçlar (TR).

Teenuseosutaja kohustuslik kasutamine

- (1) Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid tagamaks, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvad maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad osalevad teenuseosutaja korraldatavas nõudluse koondamise protsessis ühe võimaliku vahendina määruse (EL) 2017/1938 artiklites 6a ja 20 osutatud täituvuse sihttasemetega saavutamiseks.
- (2) Maa-aluste gaasihoidlatega liikmesriigid nõuavad nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatelt maagaasiettevõtjatelt ja gaasi tarbivatelt ettevõtjatelt, et nad osaleksid teenuseosutaja korraldatavas nõudluse koondamise protsessis ulatuses, mis on võrdne vähemalt 15 %-ga kogumahust, mis on vajalik määruse (EL) 2017/1938 artiklites 6a ja 20 osutatud täituvuse sihttasemetega saavutamiseks.
- (3) Liikmesriigid, kellel ei ole maa-aluseid gaasihoidlaid, nõuavad nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatelt maagaasiettevõtjatelt ja gaasi tarbivatelt ettevõtjatelt, et nad osaleksid teenuseosutaja korraldatavas nõudluse koondamise protsessis ulatuses, mis on võrdne vähemalt 15 %-ga määruse (EL) 2017/1938 artiklites 6c ja 20 osutatud piiriülese täituvuse sihttasemetega mahust.
- (4) Maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad, kelle jaoks on nõudluse koondamises osalemine kohustuslik, võivad otsustada pärast koondamisprotsessi gaasi mitte osta. Ostetud gaasi võib kasutada muul otstarbel kui hoidlate täitmiseks.

Artikkel 11

Gaasiostukonsortsium

- (1) Maagaasiettevõtjad ja gaasi tarbivad ettevõtjad, kes osalevad teenuseosutaja korraldatud nõudluse koondamises, võivad läbipaistvalt kooskõlastada ostulepingu tingimuste elemente või kasutada ühisostulepinguid, et saada tarnijatega lepingute sõlmimisel paremad tingimused, juhul kui nad järgivad liidu õigust, sealhulgas liidu konkurentsioigust, eelkõige ELi toimimise lepingu artikleid 101 ja 102, nagu komisjon võib täpsustada nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 10 kohases otsuses, ning kui nad täidavad artikli 3 kohast läbipaistvusnõuet.

3. jagu

Meetmed, millega tõhustatakse LNG-terminalide, hoidlate ja torujuhtmete kasutamist

Artikkel 12

Järelturul müüdava võimsuse reserveerimisplatvorm LNG rajatiste ja hoidla kasutajatele

LNG rajatiste ja hoidlate kasutajad, kes soovivad müüa oma lepingulist võimsust edasi järelturul, nagu on määratletud määruses (EÜ) nr 715/2009, võivad seda teha. LNG rajatiste ja hoidlate haldurid loovad hiljemalt kaks kuud pärast [käesoleva määruse jõustumist] eraldi või piirkondlikult LNG rajatiste ja hoidlate kasutajatele läbipaistva ja mittediskrimineeriva reserveerimisplatvormi või kasutavad olemasolevat reserveerimisplatvormi, mille kaudu nad saavad müüa edasi oma lepingulist võimsust järelturul.

LNG rajatiste ja hoidlate läbipaistvusplatvormid

- (1) LNG rajatiste ja hoidlate haldurid tagavad, et avaldavad kahe kuu jooksul alates [määruse jõustumise kuupäevast] läbipaistval ja kasutajasõbralikul viisil kogu määruse (EÜ) nr 715/2009 artiklis 19 nõutud teabe Euroopa LNG läbipaistvusplatvormil ja Euroopa hoidlate läbipaistvusplatvormil. Reguleerivad asutused võivad nõuda, et kõnealused haldurid avalikustaksid süsteemi kasutajatele mis tahes lisateabe.
- (2) LNG rajatised, millele on tehtud direktiivi 2003/55/EÜ artikli 22 ja direktiivi 2009/73/EÜ artikli 36 kohaselt kolmandate isikute juurdepääsu eeskirjadest erand, ning maagaasihoidlate käitajad, kelle suhtes kohaldatakse läbirääkimistel põhineva juurdepääsu korda, millele on osutatud direktiivi 2009/73/EÜ artikli 33 lõikes 3, avalikustavad taristu lõplikud tariifid ühe kuu jooksul alates [määruse jõustumise kuupäevast].

Ülekandevõimsuste tulemuslikum kasutamine

- (1) Ülekandesüsteemi haldurid pakuvad ühenduspunktides ja virtuaalsetes ühenduspunktides lõike 2 kohast alakasutatud lepingulist kindlat võimsust kuu võimsustootena ning päeva ja päevasiseste võimsustoodetena lõike 2 kohase alakasutatud võimsuse kindlakstegemisele järgneval kuul.
- (2) Lepingulist kindlat võimsust peetakse alakasutatuks, kui võrgu kasutaja kasutas või pakkus ühenduspunktis või virtuaalses ühenduspunktis eelmise kalendrikuu jooksul keskmiselt vähem kui 80 % reserveeritud kindlast võimsusest. Ülekandesüsteemi haldur jälgib kasutamata võimsust ja teavitab võrgu kasutajat tagasivõetavast võimsusest asjaomasest ühenduspunktis või virtuaalses ühenduspunktis hiljemalt enne seda, kui ta teatab kooskõlas komisjoni määrusega (EL) 2017/459 eeloleval jooksval igakuise võimsuse enampakkumisel pakutava võimsuse.
- (3) Pakutav võimsus võrdub eelmise kalendrikuu keskmise kasutamise ja 80 % kindla võimsuse, mille kohta sõlmiti leping pikemaks ajaks kui üks kuu, vahega.
- (4) Võimsuse jaotamisel on komisjoni määruse (EL) 2017/459 kohaselt enampakkumisel pakutaval olemasoleval võimsusel eelisõigus võrreldes lõike 2 kohase mehhanismi raames tehtud enampakkumisel sisalduva alakasutatud võimsusega.

- (5) Kui ülekandesüsteemi halduri pakutav alakasutatud võimsus müüakse ära, võetakse see lepingulise võimsuse algselt valdajalt tagasi. Algne valdaja võib tagasivõetud kindlat võimsust kasutada katkestatava võimsuse põhimõtte alusel.
- (5a) Võrgu kasutajal säilivad võimsuslepingust tulenevad õigused ja kohustused seni, kuni ülekandesüsteemi haldur jaotab võimsuse ümber, ja selles ulatuses, milles ülekandesüsteemi haldur ei ole võimsust ümber jaotanud.
- (6) Enne alakasutatud kindla võimsuse pakkumist vastavalt käesolevale artiklile analüüsivad ülekandesüsteemi haldurid võimalikku mõju igas tema käitatavas ühenduspunktis ja teavitavad pädevat riigi reguleerivat asutust. Erandina käesoleva artikli lõigetest 1–5a ja olenemata sellest, kas need ühenduspunktid on ülekoormatud või mitte, võivad riigi reguleerivad asutused otsustada kõigis ühenduspunktides kasutusele võtta ühe järgmistest mehhanismidest:
- a) komisjoni määruse (EL) 2017/459 kohane ja määruse (EÜ) nr 715/2009 I lisa peatükki 2.2.3 arvesse võttev kindla järgmise päeva „kasuta või kaota“ mehhanism; või
- b) rakendada määruse (EÜ) nr 715/2009 I lisa peatüki 2.2.2 kohast ülemärkimis- ja tagasiostukava, mis pakub vähemalt 5 % lisavõimsust võrreldes tehnilise võimsusega asjaomases ühenduspunktis, või

- c) pakkuda vähemalt algselt määramata järgmise päeva ja päevasisest võimsust, mis jaotatakse katkestatava võimsusena.

Lõikeid 1–5a kohaldatakse automaatselt, kui ühte käesoleva lõike kohastest alternatiivsetest mehhanismidest [...] *ei kohaldata enne* [väljaannete talitus: 3 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva],

- (7) Enne lõikes 6 osutatud otsuse tegemist konsulteerib riigi reguleeriv asutus naaberliikmesriigi reguleeriva asutusega ja võtab arvesse selle arvamusi. Kui sisendväljundsüsteem hõlmab rohkem kui ühte liikmesriiki, kus tegutseb rohkem kui üks ülekandesüsteemi haldur, otsustavad asjaomaste liikmesriikide reguleerivad asutused ühiselt lõike 6 kohaldamise üle.

**III PEATÜKK – MEETMED ÜLEMÄÄRASE GAASIHINNA JA ÜLEMÄÄRASE PÄEVASISESE
VOLATIILSUSE VÄLTIMISEKS ENERGIA TULETISINSTRUMENTIDE TURGUDEL**

1. jagu

**Ajutine päevasisene vahend energia tuletisinstrumentide turgude ülemäärase volatiilsuse
juhtimiseks**

Artikkel 15

Päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism

- (1) Võimalikult kiiresti ja hiljemalt 31. jaanuariks 2023 kehtestab iga kauplemiskoht, kus kaubeldakse energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega, iga energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti kohta päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi, mis põhineb ülemisel ja alumisel hinnapiiril (edaspidi „hinnapiirid“), millega määratakse kindlaks hinnad, millest kõrgema või madalama hinnaga ei või korraldusi täita (edaspidi „päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanism“). Kauplemiskohad tagavad, et päevasisese hinnavolatiilsuse juhtimise mehhanism hoiab ära energiaga seotud kaubatuletisinstrumentide ülemäärased hinnamuutused ühe kauplemispäeva piires. Päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi kehtestamisel tagavad kauplemiskohad ühtlasi, et asjaomaste meetmete rakendamine ei takista usaldusväärsete päevalõpu sulgemishindade kujunemist.

- (2) Kauplemiskohad kehtestavad iga seal kaubeldava energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti jaoks arvutusmeetodi, millega määratakse kindlaks hinnapiirid võrdlushinna suhtes. Päeva esimene võrdlushind on võrdne hinnaga, mis määratakse kindlaks asjaomase kauplemise ajavahemiku avamisel. Järgmised võrdlushinnad võrduvad viimase turuhinnaga, mida vaadeldakse korrapäraste ajavahemike järel. Kui kauplemine kauplemispäeval katkeb, siis on esimeseks võrdlushinnaks avamishind, mille juures kauplemine pärast katkestust uuesti algas.
- (3) Hinnapiirid väljendatakse kas absoluutväärtusena või suhtelises väljenduses, st varieerumise protsendina võrdlushinna suhtes. Kauplemiskohad kohandavad seda arvutusmeetodit vastavalt iga energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti eripärale, sellise tuletisinstrumenti turu likviidsusprofiilile ja sellise tuletisinstrumenti volatiilsusprofiilile. Kauplemiskoht teatab selle meetodi pädevale asutusele põhjendamatu viivitusega.
- (4) Kauplemiskohad uuendavad hinnapiire kauplemisaja jooksul korrapäraste ajavahemike järel võrdlushinna alusel.
- (5) Kauplemiskohad avalikustavad kehtestatud päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi omadused põhjendamatu viivitusega või alati juhul, kui nad on kohaldanud muudatusi.

- (6) Kauplemiskohad rakendavad päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi kas integreerides selle oma olemasolevatesse direktiivi 2014/65/EL kohaselt juba loodud kauplemispiirangutesse või nende lisamehhanismina.
- (7) Kui kauplemiskoht kavatses muuta energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti hinnapiiride arvutamise meetodit, teavitab ta põhjendamatu viivitusega kavandatavatest muudatustest pädevat asutust.
- (8) Kui Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (edaspidi „ESMA“) poolt artikli 16 lõike 3 kohaselt kogutud teave näitab, et ülemäärase hinnavolatiilsuse tõhusama juhtimise tagamiseks kogu liidus on vaja mehhanismi rakendamise suuremat järjepidevust, võib komisjon võtta vastu rakendusakte, millega määratakse kindlaks päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamise ühtsed põhimõtted, võttes arvesse iga energiaga seotud kaubatuletisinstrumenti eripära, sellise tuletisinstrumenti turu likviidsusprofiili ja sellise tuletisinstrumenti volatiilsusprofiili. Eelkõige selleks, et tagada energiaga seotud kaubatuletisinstrumentidega kauplemist pakkuvate kauplemiskohtade sujuv toimimine, võib komisjon kindlaks määrata hinnapiiride uuendamise ajavahemikud või meetmed, mida tuleb võtta juhul, kui kauplemine liigub väljapoole neid hinnapiire, sealhulgas sätted, millega tagatakse usaldusväärsete sulgemishindade kujunemine. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artiklis 33 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 16

Pädevate asutuste roll

- (1) Pädevad asutused teevad järelevalvet päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamise üle. Pädevad asutused tagavad, et erinevused päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismide rakendamisel nende liikmesriigis asutatud kauplemiskohtades on asjakohaselt põhjendatud asjaomaste kauplemiskohtade või energiaga seotud kaubatuletisinstrumentide eripäradega.
- (2) Pädevad asutused tagavad, et kauplemiskohad rakendavad asjakohaseid esialgseid mehhanisme, millega tagatakse, et energiaga seotud kaubatuletisinstrumentide turgude ülemäärast volatiilsust leevendatakse kuni artikli 15 lõikes 1 osutatud päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi loomiseni.
- (3) Pädevad asutused esitavad ESMA-le aruande päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismi rakendamise kohta kauplemiskohtades, mille üle nad järelevalvet teevad, kolme nädala jooksul alates artikli 15 lõikes 1 osutatud kuupäevast ja vähemalt kord kvartalis.

Artikkel 17

ESMA koordineeriv roll

- (1) ESMA koordineerib ja jälgib päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismide rakendamist pädevate asutuste poolt talle artikli 16 lõike 3 kohaselt esitatud aruannete alusel.
- (2) ESMA dokumenteerib kõik erinevused päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismide rakendamises liidu jurisdiktsioonides, tuginedes pädevate asutuste aruannetele. Hiljemalt [ELT, palun sisestada kuupäev: kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist] esitab ESMA komisjonile aruande, milles hinnatakse päevasisese volatiilsuse juhtimise mehhanismide tõhusust. Selle aruande põhjal kaalub komisjon, kas esitada nõukogule ettepanek käesoleva määruse muutmiseks.

2. jagu

ACERi ülesanne koguda ja avaldada objektiivseid hinnaandmeid

Artikkel 18

ACERi ülesanded ja volitused määrata hinnangulised hinnad ja võrdlusalused

- (1) Kiirkorras, alustades hiljemalt kaks nädalat pärast käesoleva määruse jõustumist, määrab ja avaldab ACER iga päev LNG hinnangulise hinna. LNG hinnangulise hinna määramiseks kogub ja töötleb ACER süstemaatiliselt LNG-turu andmeid tehingute kohta. Hinnangulise hinna määramisel võetakse vajaduse korral arvesse piirkondlikke erinevusi ja turutingimusi.
- (2) Hiljemalt 31. märtsist 2023 määrab ja avaldab ACER iga päev LNG võrdlusaluse ehk vahe LNG päevase hinnangulise hinna ja TTFi gaasifutuuride lähima aegumiskuupäevaga lepingu arveldushinna vahel, mille määrab iga päev kindlaks ICE Endex Markets B.V. LNG võrdlusaluse määramiseks kogub ja töötleb ACER süstemaatiliselt kõiki LNG-turu andmeid.
- (3) Erandina määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 3 lõike 4 punktist b kohaldatakse määruses (EL) nr 1227/2011 turuosaliste kohta sätestatud kohustusi ja keelde LNG-turu osaliste suhtes. ACERile määrusega (EL) nr 1227/2011 ja komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 1348/2014 antud volitusi, sealhulgas konfidentsiaalsuse sätteid kohaldatakse ka LNG-turu osaliste suhtes.

Artikkel 19

LNG hinnangulise hinna ja võrdlusaluse avaldamine

- (1) LNG hinnanguline hind avaldatakse iga päev hiljemalt kell 18.00 Kesk-Euroopa aja järgi otsetehingute hinna hindamiseks. Lisaks LNG hinnangulise hinna avaldamisele avaldab ACER alates 31. märtsist 2023 iga päev hiljemalt kell 19.00 Kesk-Euroopa aja järgi või niipea, kui see on tehniliselt võimalik, ka LNG võrdlusaluse.
- (2) Käesoleva artikli nõuete täitmiseks võib ACER kasutada kolmanda isiku teenuseid.

Artikkel 20

LNG-turu andmete esitamine ACERile

- (1) LNG-turu osalised esitavad ACERile iga päev enne igapäevase hinnangulise hinna avaldamist, mis toimub kell 18.00 Kesk-Euroopa aja järgi, LNG-turu andmed vastavalt artiklis 21 sätestatud spetsifikatsioonidele, standardvormingus, kvaliteetse edastusprotokolli kaudu ja nii reaajalähedaselt, kui see on tehniliselt võimalik.
- (2) Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega määratakse kindlaks turuandmete esitamise tähtaeg enne lõikes 1 osutatud LNG hinnangulise hinna igapäevast avaldamist. Kõnealused rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artiklis 33 osutatud kontrollimenetlusega.

- (3) Vajaduse korral annab ACER pärast komisjoniga konsulteerimist välja suunised järgmiste üksikasjade kohta:
- a) esitatava teabe üksikasjad lisaks komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 1348/2014 kohaselt praegu teatatavate tehingute üksikasjadele ja põhiandmetele, sealhulgas ostu- ja müügipakkumised, ning
 - b) menetlus, standard ja elektrooniline vorming ning tehnilised ja korralduslikud nõuded andmete saatmiseks, mida tuleb kasutada turuandmete esitamisel.
- (4) LNG-turu osalised esitavad nõutavad LNG-turu andmed ACERile tasuta ja ACERi loodud aruandluskanalite kaudu, kasutades võimaluse korral juba olemasolevaid ja kättesaadavaid menetlusi.

Artikkel 21

Turuandmete kvaliteet

- (1) LNG-turu andmed hõlmavad järgmist:
- a) lepingu pooled, sealhulgas ostu-/müügiindikaator;
 - b) andmeid esitav pool;
 - c) tehinguhind;
 - d) lepingujärgsed kogused;
 - e) lepingu väärtus;
 - f) LNG-lasti saabumise ajavahemik;

- g) tarnetingimused;
 - h) tarnekohad;
 - i) ajatempli teave kõigi järgmiste elementide kohta:
 - i) ostu- või müügipakkumise esitamise aeg;
 - ii) tehingu aeg;
 - iii) ostu- või müügipakkumisest või tehingust teatamise aeg;
 - iv) LNG-turu andmete vastuvõtmine ACERi poolt.
- (2) LNG-turu osalised esitavad ACERile LNG-turu andmed järgmistes ühikutes ja vääringutes:
- a) tehingu ning ostu- ja müügipakkumise ühikuhinnad esitatakse lepingus kindlaksmääratud vääringus ja eurodes/MWh ning nendega on vajaduse korral kaasas kasutatud konverteerimis- ja vahetuskursid;
 - b) lepingujärgsed kogused esitatakse lepingutes kindlaksmääratud ühikutes ja MWh-des;
 - c) saabumise ajavahemikud esitatakse tarnekuupäevadena, väljendatuna koordineeritud maailmaaja (UTC) vormingus;
 - d) tarnekohana esitatakse kehtiv tunnus, mis sisaldub ACERi loetelus, nagu on osutatud nende LNG rajatiste loetelus, mille suhtes kohaldatakse aruandlusnõudeid ning määrust (EL) nr 1227/2011 ja komisjoni rakendusmäärust (EL) nr 1348/2014; ajatempli teave esitatakse UTC vormingus;
 - e) kui see on asjakohane, esitatakse kogu pikaajalises lepingus sisalduv hinnavalem, mille järgi hind arvutati.

- (3) ACER annab välja suunised selle kohta, milliste kriteeriumide täitmise korral vastutab üks esitaja olulise osa teatava võrdlusperioodi jooksul esitatud LNG-turu andmete eest ning kuidas seda olukorda võetakse arvesse ACERi igapäevase LNG hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse määramisel.

Artikkel 22

Talitluspidevus

Võttes arvesse turuandmete esitajate seisukohti, vaatab ACER korrapäraselt läbi, ajakohastab ja avaldab oma meetodika LNG hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse määramiseks, samuti meetodika turuandmete esitamiseks ning LNG hinnangulise hinna ja LNG võrdlusaluse avaldamiseks.

IV PEATÜKK – GAASIGA SEOTUD HÄDAOLUKORRAS VÕETAVAD MEETMED

2. jagu

Gaasisolidaarsus elektrivarustuse, oluliste tööstusharude ja kaitstud tarbijate jaoks

Artikkel 27

Solidaarsuskaitse laiendamine elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasikogustele

- (1) Erandina määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõikest 3 kohaldatakse määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõigete 1 ja 2 kohast solidaarsusmeetet üksnes juhul, kui solidaarsust taotlev liikmesriik ei ole suutnud katta:
- a) puudujääki gaasitarnetes solidaarsuse alusel kaitstud tarbijatele või hädavajalikke gaasikoguseid solidaarsuse alusel kaitstud tarbijatele juhul, kui liikmesriik on võtnud ajutisi meetmeid, et vähendada kaitstud tarbijate mittehädavajalikku tarbimist vastavalt artiklile 28;
 - b) elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasikogust, hoolimata määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõikes 3 osutatud meetme rakendamisest. Kohaldatakse määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõike 3 punktides b–d sätestatud tingimusi.

- (2) Liikmesriikidel, kes on kohustatud pakkuma solidaarsust vastavalt lõikele 1, on õigus solidaarsuspakkumisest maha arvata:
- a) tärned tema solidaarsuse alusel kaitstud tarbijatele niivõrd, kuivõrd see mõjutab põhitarbimiseks vajalikke koguseid, või hädavajalike gaasikoguste tärned tema solidaarsuse alusel kaitstud tarbijatele juhul, kui liikmesriik on võtnud ajutisi meetmeid, et vähendada kaitstud tarbijate mittehädavajalikku tarbimist vastavalt artiklile 28;
 - b) elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasikoguste tärned;
 - c) gaasikoguste tärned gaasi tootmiseks ja transportimiseks vajaliku elektri jaoks ning
 - d) gaasikogused, mis on vajalikud, et kaitsta varustuskindluse seisukohast elutähtsat taristut, nagu on osutatud II lisas, ning muid sõjaväe, riikliku julgeoleku ja humanitaarabi teenuste toimimiseks olulisi rajatisi.
- (3) Lõike 1 punktis b ning lõike 2 punktides b ja d osutatud elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega gaasikogused ei ületa 1. lisas esitatud koguseid. Kui liikmesriik suudab tõendada, et liikmesriigis on elektrikriisi vältimiseks vaja suuremat gaasikogust, võib komisjon asjakohaselt põhjendatud taotluse korral otsustada lubada suuremate koguste mahaarvamist.

- (4) Kui solidaarsusmeetmeid palutakse võtta liikmesriikidel, kelle elektrisüsteem on sünkroniseeritud ainult kolmanda riigi elektrisüsteemiga, võivad nad juhul, kui elektrisüsteem desünkroniseeritakse kõnealuse kolmanda riigi võrgust, erandkorras maha arvata suuremad gaasikogused seni, kuni on vajalikud isoleeritud elektrisüsteemi teenused või muud põhivõrguettevõtjale osutatavad teenused, et tagada elektrisüsteemi ohutu ja usaldusväärne toimimine.

Artikkel 28

Kaitstud tarbijate nõudluse vähendamise meetmed

- (1) Liikmesriigid võivad erandkorras võtta ajutisi meetmeid, et vähendada määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 5 määratletud kaitstud tarbijate mittehädavajalikku tarbimist, eelkõige juhul, kui on välja kuulutatud üks määruse (EL) 2017/1938 artikli 11 lõikele 1 ja artiklile 12 vastavatest kriisitasemetest või määruse (EL) 2022/1369 kohane ELi häireolukord. Sellised meetmed piirduvad gaasi mittehädavajalike kasutusviisidega ja nende puhul võetakse arvesse nõukogu 5. augusti 2022. aasta määruse (EL) 2022/1369 (mis käsitleb gaasinõudluse vähendamise koordineeritud meetmeid) artikli 6 lõikes 2 sätestatud elemente. Selliseid erakorralisi meetmeid võib võtta üksnes pärast seda, kui liikmesriikide pädevad asutused, nagu on määratletud määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 7, on hinnanud selliste mittehädavajalike gaasikoguste kindlaksmääramise tingimusi.
- (2) Lõikes 1 osutatud meetmete tulemusena ei vähendata mingil juhul liikmesriikide poolt vastavalt direktiivi 2009/73/EÜ artikli 3 lõikele 3 määratletud kaitsetumate tarbijate tarbimist ning liikmesriigid ei katkesta lõike 1 kohaldamise tõttu kaitstud tarbijate varustust.

Piiriüleste gaasivoogude kaitse meetmed

Kui komisjon esitab määruse (EL) 2017/1938 artikli 12 lõike 6 esimese lõigu kohase taotluse lõpetada piiriüleste gaasivoogude või gaasitaristule juurdepääsu põhjendamatud piirangud või meetmed, mis võivad kahjustada mõne teise liikmesriigi varustamist gaasiga, siis määruse (EL) 2017/1938 artikli 2 punktis 7 määratletud pädev asutus või liikmesriik, selle asemel, et järgida määruse (EL) 2017/1938 artikli 12 lõike 6 teises lõigus sätestatud menetlust, muudab oma meedet või võtab meetmeid, et tagada kooskõla määruse (EL) 2017/1938 artikli 12 lõikega 5.

3. jagu

Solidaarsusmeetmete võtmise eeskirjad

Artikkel 30

Solidaarsuskohustuste ajutine laiendamine liikmesriikidele, kellel on LNG rajatised

- (1) Määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõike 1 kohast solidaarsusmeetmete võtmise kohustust ei kohaldata mitte ainult solidaarsust taotleva liikmesriigiga otse ühendatud liikmesriikide, vaid ka LNG rajatistega liikmesriikide suhtes, tingimusel et asjaomasel taristus on kättesaadav vajalik võimsus, sealhulgas LNG laevad ja tankerid.
- (1a) Kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse LNG rajatistega liikmesriikide suhtes määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõikeid 2–9.
- (2) Maagaasi veeldusjaamadega liikmesriigid, mis ei ole solidaarsust taotleva liikmesriigiga otse ühendatud, võivad leppida mis tahes teiste liikmesriikidega kahepoolset kokku solidaarsuse pakkumisele kohaldatava ja selleks vajaliku tehnilise ning õigus- ja finantskorra.
- (3) Artikli 31 kohaseid solidaarsusmeetmete võtmise vaike-eeskirju kohaldatakse ka nende liikmesriikide suhtes, mis ei ole omavahel ühendatud, kui solidaarsustaotluse saamise ajal ei ole sõlmitud kahepoolset kokkulepet.

Solidaarsusmeetmete vaike-eeskirjad

- (1) Kui kaks liikmesriiki ei ole kokku leppinud vajalikus tehnilises ning õigus- ja finantskorras vastavalt määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõikele 10 (edaspidi „solidaarsuskokkulepe“), kohaldatakse artikli 13 lõikes 1 sätestatud kohustuse kohase hädaolukorras gaasi tarnimise suhtes käesolevas artiklis sätestatud tingimusi.
- (2) Solidaarsusmeetme hüvitis ei ületa mõistlikke kulusid ning erandina määruse (EL) 2017/1938 artikli 13 lõikest 8 hõlmab see igal juhul järgmist:
 - a) gaasi hind solidaarsust pakkuvast liikmesriigist;
 - b) hoiustamis- ja transpordikulud, sealhulgas võimalikud tasud, mis tulenevad LNG-lasti kõrvaesuunamisest nõutud ühenduspunkti;
 - bb) kulud seoses kohtu- või vahekohtumenetlustega, mis hõlmavad solidaarsust pakkuvat liikmesriiki;
 - c) muud kaudsed kulud, mida gaasihind ei kata, näiteks sellise rahalise või muu kahju hüvitamine, mis tuleneb solidaarsuse pakkumisega seotud klientide kohustuslikust püsikoormuse jagamisest, tingimusel et need kaudsed kulud ei ületa 100 % gaasi hinnast.
- (2b) Kui liikmesriik taotleb lõike 2 punkti c kohaselt hüvitist selliste kaudsete kulude eest, mis ületavad 100 % gaasi hinnast, otsustab komisjon pärast asjaomaste pädevate asutustega konsulteerimist, kas suurem hüvitis on asjakohane, võttes arvesse juhtumi konkreetseid lepingulisi ja riiklikke asjaolusid ja energiasolidaarsuse põhimõtet.

- (3) Kui solidaarsust taotleval ja solidaarsust pakkuv liikmesriik ei lepi kokku muus hinnas, on solidaarsust taotlevale liikmesriigile tarnitava gaasi hinnaks järgmise päeva keskmine turuhind solidaarsust pakkuvast liikmesriigis solidaarsust taotlusele eelnenud päeval või vastav järgmise päeva keskmine turuhind lähimal juurdepääsetaval börsil, lähimas virtuaalses kauplemispunktis või kokkulepitud kauplemispunktis solidaarsust taotlusele eelneva päeva jooksul.
- (6) Solidaarsust taotlenud liikmesriik maksab artikli 32 kohase solidaarsust taotluse raames tarnitud gaasikoguste eest hüvitist otse solidaarsust pakkuvale liikmesriigile või üksusele, mille mõlemad liikmesriigid märgivad oma solidaarsust taotlusele antud vastuses ja kinnituses vastuse kättesaamise ja vastu võetava koguse kohta.
- (7) Liikmesriik, kellele on esitatud solidaarsusmeetme taotlus, võtab solidaarsusmeetmed võimalikult kiiresti ja hiljemalt kolme päeva jooksul pärast taotluse esitamist. Liikmesriik võib keelduda solidaarsust taotlevale liikmesriigile solidaarsuse pakkumisest üksnes juhul, kui ta tõendab, et:
- a) tal ei ole piisavalt gaasi artikli 27 lõike 2 punktides a–d osutatud koguste jaoks või
 - b) tal ei ole piisavat kättesaadavat ülekandevõimsust vastavalt määruse 2017/1938 artikli 13 lõikele 7 ega võimalust piisavaid LNG koguseid pakkuda.
- (8) Lisaks käesolevas artiklis sätestatud vaike-eeskirjadele võivad liikmesriigid leppida kokku tehnilises korras ja solidaarsuse pakkumise koordineerimises.
- (9) Käesoleva artikli sätted ei piira gaasisüsteemi ohutuks ja usaldusväärseks käitamiseks kehtestatud olemasolevat korda.

Artikkel 32

Solidaarsusmeetmete menetlus solidaarsuskokkuleppe puudumise korral

- (1) Solidaarsusmeetmete kohaldamist taotlev liikmesriik esitab teisele liikmesriigile solidaarsustaotluse, mis sisaldab vähemalt järgmist teavet:
 - a) liikmesriigi pädeva asutuse kontaktandmed;
 - b) liikmesriigi asjaomaste ülekandesüsteemi haldurite kontaktandmed (kui see on asjakohane);
 - c) liikmesriigi nimel tegutseva kolmanda isiku kontaktandmed (kui see on asjakohane);
 - d) tarneperiood, sealhulgas esimene võimalik tarneaeg ja tarnete eeldatav kestus;
 - e) tarne- ja ühenduspunktid;
 - f) gaasi kogus kilovatt-tundides iga ühenduspunkti kohta;
 - g) gaasi kvaliteet.
- (2) Solidaarsustaotlus saadetakse samal ajal liikmesriikidele, kes saavad võtta solidaarsusmeetmeid, komisjonile ja riikide kriisijuhtidele, kes on nimetatud määruse (EL) 2017/1938 artikli 10 lõike 1 punkti g kohaselt.

- (3) Solidaarsustaotluse saanud liikmesriigid saavad vastuse, milles märgitakse lõike 1 punktides a-c osutatud kontaktandmed ja kogus, mida on võimalik ühenduspunktidesse taotletud ajal tarnida, nagu on osutatud lõike 1 punktides e-g. Vastuses märgitakse strateegiliste varude võimalikust vähendamisest või, kui see on rangelt vajalik, kasutuselevõttust tulenev kogus, kui kogus, mida on võimalik tarnida vabatahtlike meetmete alusel, ei ole piisav.
- (4) Solidaarsustaotlused tuleb esitada vähemalt 72 tundi enne märgitud tarneaega. Solidaarsustaotlustele tuleb vastata 24 tunni jooksul. Taotluse esitanud liikmesriigi kinnitus vastuse kättesaamise ja vastu võetava koguse kohta esitatakse 24 tunni jooksul enne taotletud tarneaega.
- (5) Taotluse võib esitada üheks või mitmeks päevaks ning vastus peab vastama taotletud kestusele.
- (6) Kui solidaarsust pakuvad mitu liikmesriiki ja neist ühe või mitmega on sõlmitud kahepoolne solidaarsuskokkulepe, siis kehtib kahepoolse kokkuleppe sõlminud liikmesriikide vahel kokkuleppega ettenähtud kord. Käesolevas artiklis sätestatud vaikeeskirju kohaldatakse üksnes teiste solidaarsust pakkuvate liikmesriikide suhtes.
- (7) Komisjon võib hõlbustada solidaarsuskokkulepete rakendamist, eelkõige turvalise veebiplatvormi vormingu abil, et võimaldada taotluste ja pakkumiste edastamist reaalsajas.

V PEATÜKK – LÖPPSÄTTED

Artikkel 33

Komiteemenetlus

- (1) Komisjoni abistab komitee. Kõnealune komitee on komitee Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määruse (EL) 182/2011 (millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisevolituste teostamise suhtes) tähenduses.
- (2) Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 34

(Artikkel toodi ettepoole, teksti ei ole muudetud)

Läbivaatamine

Komisjon vaatab käesoleva määruse läbi hiljemalt 1. oktoobriks 2023, võttes arvesse gaasitarnete üldist olukorda liidus, ja esitab nõukogule selle läbivaatamise peamisi järeldusi sisaldava aruande. Komisjon võib kõnealuse aruande põhjal teha ettepaneku käesoleva määruse kehtivusaja pikendamiseks.

Artikkel 35

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Määrust kohaldatakse ühe aasta jooksul alates selle jõustumisest.

Artiklit 14 kohaldatakse alates [ELT: kolm kuud pärast käesoleva määruse jõustumist].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Strasbourgis,

Nõukogu nimel
eesistuja

1. LISA

a) Artikli 27 kohased elektrivarustuskindluse seisukohast kriitilise tähtsusega suurimad võimalikud gaasimahud ajavahemikul 2022. aasta detsembrist 2023. aasta märtsini¹⁴.

Miljonites kuupmeetrites	Detsember 2022	Jaanuar 2023	Veebruar 2023	Märts 2023
AT	74.24	196.83	152.20	139.35
BE	399.05	458.77	382.76	398.99
BG	61.49	71.26	61.55	63.29
CY	-	-	-	-
CZ	17.26	49.64	34.80	28.28
DE	2,090.53	2,419.56	2,090.59	1,863.77
DK	249.48	295.56	254.87	268.09
EE	5.89	5.78	5.00	1.05
EL	209.95	326.68	317.18	232.80
ES	1,378.23	1,985.66	1,597.27	1,189.29
IE	372.76	375.29	364.26	375.74
FI	28.42	39.55	44.66	12.97
FR	876.37	875.58	802.53	771.15
HR	10.95	66.01	59.99	48.85
HU	82.13	133.97	126.44	93.72

¹⁴ I lisa punktides a ja b esitatud arvud põhinevad andmetel, mis on pärit talvise piisavuse hinnangust, mille Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E) koostas vastavalt määruse (EL) 2019/941 artiklile 9, välja arvatud Malta puhul, kus elektri tootmine sõltub üksnes LNG tarnetest ning kus ei ole märkimisväärset hoiustamisvõimsust. Arvestades madala kütteväärtusega gaasi spetsiifilisust, tuleks käesolevas tabelis esitatud Madalmaade väärtused korrutada teisendusteguriga 37,89 jagatuna 35,17-ga. I lisa punktis a on esitatud kuukogused, mille ENTSO-E arvutas ajavahemiku 2022. aasta detsember – 2023. aasta märts iga kuu kohta; tabeli 1 punktis b esitatud ajavahemiku 2023. aasta aprill – 2023. aasta detsember kuupõhised arvud on ajavahemiku 2022. aasta detsember – 2023. aasta märts keskmised väärtused.

IT	2,166.46	3,304.99	3,110.79	2,774.67
LV	89.26	83.56	84.96	66.19
LT	16.13	20.22	18.81	4.21
LU	-	-	-	-
MT	32.88	34.84	31.43	33.02
NL	684.26	762.31	556.26	480.31
PL	158.14	158.64	136.97	148.64
PT	409.97	415.22	368.54	401.32
RO	130.35	179.35	162.41	159.71
SI	12.98	15.15	13.35	12.80
SK	33.99	47.26	34.80	34.76
SE	18.05	18.61	17.71	15.76

b) Elektrivarustuskindluse seisukohast kriitiline gaasi maksimumkogus vastavalt artiklile 27 ajavahemikuks aprill 2023 kuni detsember 2023

Miljonites kuupmeetrites	Ühe kuu kohta
AT	140.66
BE	409.89
BG	64.40
CY	-
CZ	32.50
DE	2,116.11
DK	267.00
EE	4.43
EL	271.65
ES	1,537.61
IE	372.01
FI	31.40
FR	831.41
HR	46.45
HU	109.06
IT	2,839.23
LV	80.99
LT	14.84
LU	-
MT	33.03
NL	620.79
PL	150.60

PT	398.76
RO	157.96
SI	13.57
SK	37.70
SE	17.53

II lisa

Varustuskindluse seisukohast elutähtis taristu vastavalt artikli 27 lõike 2 punktile d

Valdkond	Alamvaldkond	
I Energeetika	1. Elektrienergia	Elektrivarustusega seoses elektrienergia tootmiseks ja ülekandmiseks vajalik taristu ja rajatised
	2. Nafta	Nafta tootmine, rafineerimine, töötlemine, ladustamine ja edastamine torustiku kaudu
	3. Gaas	Gaasi tootmine, rafineerimine, töötlemine, ladustamine ja edastamine torustiku kaudu LNG terminalid
II Transport	4. Maanteetransport	
	5. Raudteetransport	
	6. Lennutransport	